

FOGAK és teljes fogorok
szájpadlás nélkül,
a gyökerek eltá-
volítása főképpen
Specialista fog- és szájbetegségeken.

FOG -tömések, arany
fogkoronák és
gyökerek eltá-
volítása főképpen
aranytömések, tis évi jótállással.

FOG -húzza teljes érzéketlen-
léssel; hasznavehető len-
n, régi fogorok átalakítottak
Vidékük egy nap alatt
kielégítettek. — Mérsékelt árak.

Dr. HEGEDÜS JAKAB
fogorvos, egyetemi orvosad.,
Első Fővárosi Fogorvosi Intézet, Budapest,
VII., Erzsébet-körút 44. sz. I. emelet.

MARGIT-CRÈME

A fő-angli hóg-ek kedvenc szépítő szere, az egész világon el van terjedve. Páratlan hatása szerepe és ő-zsalításában rejlik, a bőr azonnal felve-zi és kíváló hatása pár óra lefolyása alatt észlelhető. Mivel a Margit-crémeket utánozzák és hamisítják, tessék eredeti védjeggyel ellátott dobozt elfogadni, mert csak ilyen készítményért vállal a készítő mindennemű felelősséget!

A Margit-crème ártalmatlan, zérítalan vegy-zer-ta készítmény, a mely a külföldön nagy el-ő-né-
kelte. — Ára kis tégely 4 K, nagy tégely 8 K.
Margit-szappan 5.80 kor. Margit-pouder 3. — kor.

Gyártja:
FÖLDES KELEMEN laboratoriuma, Aradon.
Kapható minden gyógyszertárban, Hiltzer- és drogus-üzletben.

Szakszerű
baromfitenyésztés
legjobb bevált
keltetőgépeinkkel

tömeges húst és tojást eredményez. Fő vagy mellék-
fogalkozásai övédekim ezó hasznosítható. Kérje azonnal
27. számú nagy árjegyzékünket 1-50 K
értékű levélbélyeg behártyolása ellenében.

Nickerl és Társar t.
Belterjes gazdasági telepeket beren-
desző vállalat
Budapest, V. Vilmos
császár ut 52.

Hajnövesztő, amilyen még
nem létezett.

Rövid idő alatt dus haját növeszt és rag-
akadályozza a hajhullást, megóvja a korai
őszülést és az ősz hajaknak eredeti színét
visszaadja. Egy hónap alatt fényes ered-
mény. Ára 15 és 20 K. **BOTÁR Z. REGINA**
kozmetikai műintézet.
Budapest, VII., Erzsébet-körút 34. I. em.
Arónapólas, arongözölés és villanymasszázs egész nap.

LOHR MÁRIA (KRONFUSZ)
A főváros első és
legregibb cipke-
tisztító, vegytisz-
tító és keimfestő
gyári intézete.

Gyár és VIII, Baross-u. 85.
Fiókák:
II. Fő-utca 27, IV. Eötvös-út 6, Kezskeméti-
utca 14, V. Harminczad-utca 4, VI. Teréz-
körút 39, Andrásy-út 16, VIII. József-krt 2. Telefon: Józsa. 2-37.

Megjelent a
LA HONGRIE REPUBLICAINE
(Quatrieme année de la Revue France Hongroise)
Előfizetési ár egy évre 40 K, fél évre 20 K.
Előfizetéseket elfogad a szerkesztőség:
Budapest, IV., Semmelweis-u. 4.
(Blockner hirdetési iroda) és Szeged, Pallavicini-u. 5.

Alapítva 1910-ben.
HALTENBERGER BÉLA, Kassa.
Ruhafestés, vegytisztítás, gallértisztítás.
A gyár teljes üzembn van.
Gyász esetben ruhafestés feketére és egyen-
ruhák tisztítása soronkívül.

Gyermekeknek
legbiztosabb szer váltó-
lás hűvelés és számar-
köhögés ellen a magyar
orvosok által 40 arany-
nyal jutalmazott
Bosznyay világhíri
**Chinin-
czukorkája**
és
**Chinin-
csokoládéja.**

Nem keserű és így
gyermekek szívesen
veszik. Milliónyi nagy
szemmel kinttelve és
törvényesen védve.
Kapható minden gyógyszertár-
ban. — Készíti a feltaláló:
Bosznyay M. névelőárása
tiszteb. 1. évb. ára 50 fillér.
Aradon, Szabadság-tér.

Betegeknek jó tanács!
Aki ideggyengeségben szenved, ideges, izgatott, gyenge,
kimerült, feledékeny, életunt stb., kinéke feje, hát, tagjai
fájnak, ki szívdegeesség, idegesgyomorbad, led- és hóh-
zavarok gyötörnek, ki rheumás, köszvényes bántul,
hűdőt stb., kérje díjtalanul a „Modern Villamos
Gyógyászati” című könyvet (külön kötet ferliknak,
külön kötet a nőknek) az
„ELEKTRO VITALIZER”
orvosi rendelő intézettől
Budapest, VII., Kertész-utca 50/33. szám.

Új könyv!
SZABÓ ENDRE
forradalmi versei
VILLÁMLÁSOK
Ára 10 % felárral 8 korona 80 fillér
A FRANKLIN-TÁRSULAT KIADÁSA.
Kapható minden könyvkereskedésben.

Napoleon életének romantikája!
A császár szerelmei. Egy ragyogó egyéniség szerelmi viszonyainak hiteles
nek regényei! története a futó kalandoktól a legmélyebb szerelmekig.

«A Társaság» kiadásában most jelent meg:
FREDERIC MASSON
NAPOLEON ÉS A NŐK
cz. rendkívül érdekesítő könyve CSETÉNYI ERZSI fordításában
Nyolcz arczképpel.

A hírneves francia Napoleon-kutató, Masson példátlan érdekességű könyve,
amely a nagy császár szerelmeit mondja el hiteles adatok alapján. Nincs a
világhírodalomban még egy könyv, amely egy nagy ember szerelmi életét ilyen
részletesen tárgyalná; mintegy mozgófényképben vonulnak el az olvasó előtt
mindazok a nők, akiket Napoleon szeretett, akik őt szerették, kis télvilági nők,
színésznők, majd Beauharnais Joséphine, a kedves, hű lengyel Walewska grófné,
'egvégül a habsburgi nő, Mária Lujza. A női szépségnek és csábításnak épp
oly elragadó képét adja e könyv, mint Napoleon alakjának, amely semmiféle
más könyvből nem lép élenk ilyen plasztikus éleveséggel.

A könyv tartalma: I. Ifjuság. — II. Házassági tervek. — III. José-
phine de Beauharnais. — IV. Bonaparte polgártársnő. — V. Madame
Fourés. — VI. A megbocsátás. — VII. Joséphine Grassini. —
VIII. A színésznők. — IX. A felolvasónők. — X. Madame * * * —
XI. Stéphanie de Beauharnais. — XII. Élénore. — XIII. Madame
Walewska. — XIV. A válás. — XV. Mária Lujza. — XVI. Elba
szigete. — XVII. A száznap. — XVIII. Napoleon és a szerelem.

Ára 11 korona, felárral 12 korona 10 fillér.
Megrendelhető: «A Társaság» kiadóhivatalában IV., Reáltanoda-u. 18.

VASÁRNAPI UJSÁG

16. SZÁM. 1919. (66. ÉVFOLYAM.) SZÉPIRODALMI ÉS ISMERETTERJESZTŐ HETILAP. BUDAPEST, ÁPRILIS HÓ 20.

Szerkesztőségi iroda: IV. Vármegye-utca 11. Egyes szám
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4. ára 1 Kor.
Előfizetési feltételek: Egészévre — 48.— korona
Félévre — 24.— korona.
Negyedévre — 12.— korona.
Külföldi előfizetésekhöz a postailag meg-
állapított viteldji is csatolandó.

ORSZÁGÜLÉS TÖRZSÖK ÜNNEP A MILLENNIUMI EMLÉK ELŐTT ÁPRILIS 6-ÁN: POGÁNY JÓZSEF NÉPBIZTOS BESZÉL A NÉPHEZ.

BE A VÖRÖS HADSZEREGBE!

SZEGEDI EMMA, SZINÉSZNŐ.

REGÉNY. — IRTA MOLY TAMÁS.

(Folytatás.)

— Meséljek? Miről meséljek? Régen elfelejtettem a szép meséket, melyeknek örültem, a mikor kis gyermek voltam.

— Tessék csak mesélni akármit, — kérte hízogón Etelka; — úgy szeretem hallgatni, ha beszél; az olyan szép! — És még jobban odasimult Emma térdéhez.

Emma kissé elgondolkozott; próbált emlékezni, hogyan is volt ez a mese, az a mese...

— Nem tudok mit mesélni, igazán! — mondotta végre; — mert sohasem volt dolgom gyermekekkel, gondolta; — milyen örömtelen is az életem! És, maga se tudta, hogy teszi, magához szorította az ölében ülő csendes boldog kisfiút.

— Hát akkor tessék elmondani, hogyan lett színésznő! Ugy tapsoltak az emberek tegnap este a színházban, s várták lenn az utcán, és elkísérték haza, idegen emberek, a kik nem ismerik, az olyan szép volt, olyan boldog voltam! Tessék csak elmondani, hogyan lett színésznő.

— Jaj, édes gyermekem, ez igazán a neked való mese, ha színésznő akarnál lenni! Nincsen benne csoda, nem is mulatságos, de nagyon tanulságos. Rám nézel, okosan mosolyogsz és bizonyosan el se hiszed, ha azt mondom, hogy egy csöppet sem érdekes dolog színésznőnek lenni. Magad is láthatod, milyen fárasztó, mennyi munkával jár és hiába magyarul nézned, nem értenéd, hogy mennyi gond, keserves küzdés, erőmefeszítés, reménytelen iparkodás jár még azonkívül vele. Hiába mondom, te nem ismered fel, mert hiszen el se tudod képzelni, hogy milyen a felnőtt ember élete. Nem vidám, nem mulatságos, és jobb is, ha nem beszélnek róla. Főleg az is, mert, ugyebár, nem akarsz színésznő lenni?

Emma hangjában nem csendült fel vád a rossz-sors ellen, egy talán elhibázott élet ellen, az arca sem lett szomorú, vagy komor; szeliden, kissé bánatosan mosolygott, mintha érzelmeseen egy elképzelt ember életéről beszélne.

Etelka figyelmesen hallgatta; büszke volt arra, hogy a nagy színésznő lábainál ül, a térdéhez simul és a művésznő neki mesél; ez foglalkoztatta és most kérte Emmát ragyogó arccal:

— Tessék csak mesélni!

Emma elmosolyodott és vállat vont: — Hát jó, majd „mesélek”. Kezdjük azzal, hogy minden gyermek szeret színházba járni. S a melyik gyermek színházban volt, az csakhamar elhatározza, hogy a mint teheti, felcsap színésznek. Hát te? Már azelőtt is voltál színházban, nemde? És ha eddig okos voltál, attól tartok, hogy tegnap óta benned is él a vágyódás a színpad után. Szeretnéd megpróbálni, hogy milyen is az, a mikor az ember kilép a színpadra és játszik? És hogy milyen szép az, a mikor megtapsolják, a mikor ünneplik! Elhatároztad, hogy néhány év múlva színésznő leszel. Így jártam én. Tizenhat éves koromban nagy darab lány voltam; szép is voltam, konok is voltam. Rendesen ennyi az ostoba ember tehetsége, a ki erre a pályára szédül. Addig kértem, könyörgtem, rimáncoltam otthon, sírtam, lamentáltam, gyötörtém józan, derék szüleimet, a kik persze nem akartak tudni ostoba terveimről, míg végre nagy keservesen beleegyeztek. Színésziskolába kerültem. Erről neked most csak ezt az egyet mondhatom, hogy mindent meg lehet tanulni ezen a világon, csak a művészet nem. Ezt jól jegyezd meg magadnak. Ez egy szent igazság; most nem értem meg, de meg fogod érteni egyszer, valamikor, föltéve, hogy érdeklődni fogsz a művészet iránt. Mit csinálsz, Laci, kitűnő barátom, alszol? A kisfiú egészen odatapadt volt Emmához

és meg se mozdult; halk, rekedt hangon felelte most:

— Nem alszom.

Ezen Emma és Etelka is nevettek.

— Másodéves növendék voltam, a mikor kaptam egy nagy darabban egy kis szerepet. Felleptem egy nyilvános vizsgaelőadáson. Nagyon örültem ennek, izgatott voltam, boldog voltam, büszke voltam, mert ilyen az ostoba ember. Nem tudja sohasem, hogy miből mi lesz. Baj nem jár magában, tudod, azon a vizsgaelőadáson ott volt egy öreg színigazgató, a ki azt hitte magáról, hogy kitűnően ért a színészethez. Ennek én szerencsétlen, megtetszettem elannyira, hogy fölkeresett és megkínált szerződéssel. Tudod, mit mondott? azt mondta, a legkomolyabban kijelentette, hogy nekem kár az időmet az iskolában töltenem — mert még egy esztendőig kellett volna odajárnom tanulni — s az öreg direktor annyira meg volt győződve a maga igazáról, — még azt is mondta, hogy az iskolában könnyen elrontanak, — hogy fölkeresete szegény gyantítlan szüleimet. S olyan nagyszerűen tudott velük bánni, hogy az apám is meg az anyám is beleegyeztek az elszáradtetésembe. Így van ez, édesem: a mikor a rossz-sors utairól van szó, akkor még a legnagyobb akadályok is könnyen eltűnnek. Én szegény számár akkor azt hittem, hogy a jószerecsen vett különös pártfogásába. Büszke voltam és boldog és nem cseréltem volna senkivel ezen a világon. Így lettem vidéki színésznő. A szülőim szegények nem tudták, hogy miről van szó, nem értették ehhez. Én azonban azt mondom, sohasem egyezném bele, hogy a gyermekem színész legyen és legkevésbé akkor, ha csurrom tehetség! A mit most mondtam, megértetted?

Etelka buzgón intett a fejével, hogy „meg”. Nagyon tetszett neki, hogy a művésznő úgy beszél vele, mint egy felnőtt lánynyal.

— És úgy-e, azért mégis csak szeretnél színésznő lenni?

— Igen, nagyon.

— Látod, édesem, olyan ez, mint akár-milyen más ragályos betegség, — sóhajtott fel Emma és máris nevette ezt a hasonlaton; — a ki megkapja, megkapja. Szerencse dolga, mint sok más ebben a szép életben. — Vállat vont; eszébe jutott, hogy már mint kisleány színházat látott a szomszéd kisfiával, a kit ő „dezi”-nek szólított... furcsa, milyen váratlanul jutott ez most eszébe! — Szerencse dolga, véletlen. Ha akkor nem téved az a direktor bácsi a színházba, talán elvégeztetem volna az iskola harmadik osztályát is, mint rendes szorgalmas tanítvány, talán bekerültem volna valamelyik pesti kőszínházhoz, talán Pesten élnék most, mint hírlapilag nyugtázott művésznő, talán már ott is hagytam volna ezt a furcsa pályát, mert okosabbat is tudtam volna kezdeni, talán, talán, talán, csupa talán! Így azonban, látod, vidéki színésznő lettem egy-kettőre és csakhamar jöttem egyéb bajok, súlyos körülmények, összekerültem épen azzal, a kivel nem kellett volna, és most itt ülök és beszélök egy kisleánynak, a ki mindebből nem ért semmit és nem hisz nekem, és a ki könnyelműen, meggondolatlanul hajlandó lenne ugyanilyen életet élni mint én, mert azt hiszi, hogy ez szebb, mint a legszebb tündérmese! Így van?

— Így van... — rebegette Etelka elhaló hangon.

— És ez ellen nem tudunk semmit se tenni! Mi felnőttek, öregek, tapasztaltak hiába mondjuk, hogy ez milyen keserves élet, hiába intjük, figyelmeztetjük a fiatalokat, nem tudjuk tőle megóvni őket, mert ők valóban azt hiszik, hogy a mit mondunk, az mind csak elriasztó mese, fonák kitalálás.

Na tessék, most rám nézel és fölényesen mosolyogsz, mintha mindezt sokkal jobban tudnád te, a ki erről hamis képet alkottál magadnak, — más milyet most nem is tudsz — mint én, a ki már régen élem ezt a szomorú életet. Kérdezek valamit: mi jobb, mit gondolsz, estefelé szépen, elegánsan felöltözködni, kocsiba ülni, a színházhoz hajtani, kényelmesen elhelyezkedni a földszint egy pompás zsöllyeszékében, vagy letelepedni egy páholyban és kellemes érdeklődéssel, nyugodtan végignézni egy előadást, néha egy kicsit lelkesedni, tapsolni, ha a felvonásnak vége, még egy kicsit tapsolni, felvonás-közökben megnézni a közönséget, beszélgetni barátokkal, ismerősökkel, czukorkát szopogatni és jól élni, — vagy pedig fönn a színpadon dolgozni, küzködni, élni, szenvedni, sírni, reménykedni, kétségbeesni, komédiázni, sok mindent túrni, felvonás-közökben gyorsan átöltözködni, a mikor az egész nézőtér csak ül, néz és bámul, nem csinál semmit, csak szuszog, akkor dolgozni, dolgozni keservesen — — mit gondolsz, mi jobb? a nézőtér nyugodtan ülni, vagy pedig a színpadon izgatottan komédiázni? Mondd, na mondd egészen őszintén!

— A színpadon játszani, — mondotta Etelka határozottan. — Az a legszebb!

— Hát akkor, édesem, én hiába beszélök neked, akkor én be is fejeztem a mesémet. Én azt hiszem, a legszebb egy finom, csöndes otthon, a milyen ez, a hol kedves jó gyermekek vannak, a hol békeség van, nyugalom van... vagy talán csak az tűnik szépnek, jónak, megáhitani valónak, a mi nincsen? és a mikor a vágyódás beteljesült, akkor már nem kell? Megint más kell, mindig más kell? mit gondolsz? Ezért él az ember?

Emma egyre halkabban beszélt, az utolsó mondatokat nem is Etelkának mondta. Laczika csendesen, mozdulatlanul ült az ölében. Rájuk sötétedett. Egyhangú csobogással esett az eső. Az ég vigasztalanul szürke, nem jó rá felpillantani. Borzongós őszi délután, hideg őszi eső... Egyedül idegenben, idegen emberek között. A gyermekek... szeretik? Ezek is idegenek, idegen gyermekek... nem idegen mindenki, a kivel az ember az életben jár, a kik az embert körülveszik és kísérik az élete útján? idegen, idegen... és nem idegen az ember is önnön magának? ...

— Már vége a mesének?

Etelka csodálkozva fordult az ajtó felé. Emma is odanézett hirtelen fejtetéssel; nem tetszett neki, hogy más is hallgatta. Laczika nem mozdult, de a mint Emma fölegyenesedett, még jobban hozzásimult és szorította kis karjaival az asszony nyakát. A nemvárt kérdésre senki sem felelt.

— Ha megengedi, felcsavarom a villanyt, — folytatta Borbáth. — Vagy talán jobban szeret a homályban ülni?

— Oszlassuk fel a gyűlést, kislányom! — Emma felállt, kezét nyújtotta Etelkának és segítette neki felkelni. Laczikát letette a földre. Ne aludj, pajtás, hadd ezt éjszakára.

— Nem alszom, — mondotta Laczika mogorván.

Borbáth felcsavarta a villamos világítást: — Jó estét!... Unalmas ez az egyhangú eső. Milyen kedves, hogy foglalkozik a gyermekekkel. Ugyebár szereti a gyermekeket? Főleg az kérdés, látom, hogy szereti őket. És nem veszi zokon, ha megvallom, hogy ez nekem végtelenül jól esik. Ki sem tudom mondani...

Emma nem felelt. — Hol voltál, apa? — kérdezte Etelka. — Dolgom volt, kislányom, és a mikor elintéztem, visszajövet a kávéházban voltam egy kicsit.

ÁGOSTON PÉTER (KÜLÜGY).

SZABADOS SÁNDOR (KÖZOKTATÁSÜGY).

LUKÁCS GYÖRGY (KÖZOKTATÁSÜGY).

— A kávéházban? Nem szoktál kávéházba járni?

— Tudtam, hogy csodálkozni fogsz ezen, azért mondtam el. Esik... és épen a Fő-téren jártam, a Korona-kávéház előtt, hát, gondoltam, benézek, pedig furcsa, nem szeretek ott ülni. Ha véletlenül találkozom van ott valakivel, dühit, tessék ezt szöszerezni venni; dühit, hogy ott kell elzöszerezni mondjuk, egy órát. Na! És ma kérem, minden különösebb ok nélkül bementem a kávéházba és ott ültem és elbeszélgettem, de nem sokáig. Legjobban szeretek itthon lenni. Szeretem az otthonomat.

Ránézett Emmára, mert mindezt neki mondtotta volt és most várt. Egy megjegyzésre, egy szóra, egy hangra várt.

— Meg tudom érteni, hogy a kinek otthona van, az szeret otthon lenni. Az ellenkezőjét nem tudom megérteni.

— Nagyságos asszonyom még nem ismeri a házunkat, még nem volt alkalmam megmutatni az emeleti szobákat. Nem tudom, méltóztatik-e érdeklődni?... Fönn az emeleten is vannak lakószobák... ott csak Etelka szobáját méltóztatott megtekinteni... Esik, a délután ilyenkor unalmas; talán ezzel is el lehet szórakozni. Ha óhajtja, szívesen fölvezetem az emeletre. Parancsolja?

— Nem szeretek alkalmatlankodni... — Boldog leszek, ha kissé elszórakoztathatom. Mert nem is méltóztatik tudni, én milyen nagy hálára vagyok önnek lekötve.

SZÁNTÓ BÉLA (HADÜGY).

HAUBRICH JÓZSEF (HADÜGY).

FIEDLER REZSŐ (HADÜGY).

A MAGYAR TANÁCSKORMÁNY NÉPBIZTOSAI.

levele, a mit szégyellek bevallani, mert félek, hogy sohasem lesz módomban viszonzni az ön jószágát és épen azért kérem, rendelkezék velem és én boldog leszek, kérem, tessék ezt szöszerezni venni, ez nem frázis: na-gyonna-boll-dogg! leszek, ha bármiben is készséges szolgálója lehetek! Ez így van!

Emma elmosolyodott: — Belenyugszom, hogy ön, ha kell, segítségemre lesz. De attól tartok, hogy erre nem lesz alkalmam.

— Én is attól tartok, becsületszavamra, én is attól tartok. Pedig nincsen igazam. De... hagyjuk ezt. Parancsolja talán megnézni az emeleten a szobákat, azt hiszem, érdekelni fogják.

Az a buta Ilon épen most nem jön, gondolta Emma; máskor körülöttem lebzsel mindíg; de ide nem jön. Megyek, mert ez az ember még azt hiszi, hogy félek, hogy nem merek vele...

— Szívesen megtekintem a felső szobákat, ha ön olyan kedves és megmutogatja...

— Etelka fiam, gondoskodj ezalatt uszonáról; keresd fel a fräuleint, nézz utána, hogy mit csinál, vele együtt készíts el mindent. Laczikát ne hagyd magára, vidd az éléskamrába, hadd mulasson. Asszonyom, ha úgy tetszik!...

Végigmentek a fedett folyosón a lépcsőházba; a néma fehér lépcsőn fel az emeletre. Mit akar ez az ember? miért mutatja meg

az emeleti szobákat? vetette föl magában a kérdést Emma. És én miért megyek vele? Megálltak a nagy fehér szárnyas-ajtó előtt. Borbáth kivett a mellénye zsebéből egy finom lapos kulcsot s felzárta az ajtó angol zárát. ... Hiszen az ő szobái engem igazán nem érdekelnek! Miért nincsen erőm azt mondani: Köszönöm, az ön szobái nem érdekelnek! világosan, őszintén? Széles mozdulattal, kissé színpadiasan, kitérta az ajtószárnyát: — Tessék!

Beléptek. Borbáth betette az ajtót. A szoba két széles nagy ablaka az utcára nyílt. Itt még világos volt.

Finom drága bútorokkal díszes boudoir, hízogó színű lágy selyemfüggönyökkel, a falakat drága selyemkarpit fedte, a pamlaszgon értékes takaró, a padlón puha plüss szőnyeg; pompás meleg búvóhely. Tompított fényű arany keretben festmények a falakon; az egyik nagyméretű arckép, igen finom, mintegy odalehelt színekkel édeskésen szép, bájos, kacagó szemű fiatal hölgyet ábrázol, ki könnyű mozdulattal támaszkodik egy kőből faragott vasos kőkorlátnak; ragyogó nyári égbolt; a gondosan letompított háttér dús zöldelő völgyben pihető kis várost mutat; nemcsak mint arckép, de mint festmény is értékes mű. A másik két nagy képen ugyanaz a hölgy, egyszerű egy ölbéli kis leánynyal, a másikon a

DOPCSÁK ANTAL (SZOCIÁLIS TERMELÉS).

HEVESI GYULA (SZOCIÁLIS TERMELÉS).

LÁDAY ISTVÁN (IGAZSÁGÜGY).

A MAGYAR TANÁCSKORMÁNY NÉPBIZTOSAI.

már nagyobb leánykával és egy kicsi kis babával. Kötően megfestett finom képek, művészember gondos munkája.

Emmának mingyárt ezek a képek tüntek fel. Észre se vette, akaratlanul odalépett a kép elé, mely a fiatal hölgyet ábrázolta, hogy jól megnézze. A hölgy szép volt, ragyogó szeme, piros szája, mosolygó arca bájos; könnyű habos nyári ruhában a teste vonala finom, kecses. Nagyon tetszett Emmának — Ugy-e szép? Nagyon szép! — Borbáth máris ingerült, vad lépésekkel járt fel s alá a szobában.

— Nagyon szép, művészi munka. — Emma nem gondolt máshoz.

— A kit ábrázol, ugyebár, az szép? Nemde? Nagyon szép. Gyönyörű asszony. A feleségem! — Az indulat lökte ki Borbáth szájából a szavakat, hörgéssel, horkanással. — Nem vette még észre...? — Halkan kezdett beszélni, közelebb jött és Emma háta mögé állt; így folytatta: — Nem vette még észre, hogy ebben a házában hiányzik valaki? Hogy az, a ki tizenkét évig itt élt, a ki itt töltötte el életének legszebb, legboldogabb idejét, hogy az a valaki nincsen itt? Hogy nincsen itt?? Hogy a helye megmaradt, hogy minden úgy maradt, a hogyan ő itt hagyta, gyáván, gazul, szőszegőn, a mikor megszökött, kérem, meg-szö-kött!! mint a tolvaj, a sikkasztó, a betörő, megszökött és itt hagyott mindent, mindent, a mit tizenkét esztendőn keresztül a szeretet az ő bámulatos erejével fölépített volt. A feleségem, tessék! Nézzé meg, ilyen volt, becsületesem mondom, ilyen volt, a milyennek ezen a képen látja, meg itt is, itt is! És ha jól megnézte, kegyeskedjék megmondani, de egészen őszintén és nyíltan, mert kíváncsi vagyok az ön véleményére, asszonyom, igenis, ki-ván-csi vagyok rá, mert nagyon okos asszonynak tartom, annak volt szerencsém megismerni, a ki nem csupán az eszével okos, vagy a szívével okos, hanem az eszével és a szívével okos, a mi nagy dolog, kérem szeretettel, főképen nagy dolog, ha asszonyról van szó... Kegyeskedjék tehát megmondani: kételkednék-e ön egy percig, nem csak egy szempillantásig is! — az ilyen nőben? nem! ebben a nőben?? Tessék csak jól megnézni: ilyen ártatlan volt a nézése, ilyen ártatlan volt a mosolya, ilyen ártatlan volt az arca, az egész megjelenése, és nem fért hozzá a gyanúnak még a legkisebb árnyéka sem! És ez az asszony a feleségem... de miért mondom: a „feleségem“? Az semmi, az nem számít! Ember vagyok, tele hibával, tele nyűgös rigolyával, a kire ráunni nem nehéz. A ki néha kimerítené még a földre szállt angyal türelmét is, kérem, ez így van; ezt tessék szőszegőn így venni, elismerem, belátom! Hogy engem itt hagyott, elhagyott, cserben hagyott, ezt meg tudom érteni, igenis... és

meg tudom bocsátani. Én ezt a nőt imádtam. Imádtam!! Nincsen rá más kifejezésem: imádtam! De ez nem kötelező. Én magam mondom egészen őszintén, hogy ez nem kötelező. Rendben van. Ez előttem már régen nem megoldatlan kérdés. De hogy ez az asszony itt tudta hagyni a két gyermekét...!

Borbáth hangja elcsuklott. Fel és alá járt a szobában percekig. Nagyokat sóhajtott. Emma nem jól érezte magát: Szegény ember... kegyetlen fordulat ez az ő életében, de miért mondja el mindezt nekem? mit tehetek? nem tudok rajta segíteni; nem is tudom megvigasztalni. Kár volt feljönni... Az asszony tehát nem halt meg fiatalon. Mindegy, így rosszabb. Jó lenne innen kijutni; de hogyan? Azt fogom mondani, hogy a színházhoz megyek, ott van még egy kis dolgom. És fölnyitotta a száját, de bizonytalanul és lépett egyet, tétován...

Borbáth rögtön megállt és ránézett nagy, könnyes sötétbarna szemével, mely alá a bánat most mély sötétkék gyűrűt festett. — Tessék, foglaljon itt helyet. Parancsoljon, kérem! — s egy karosszékbe tolt kissé feléje kínálón. — Es engedje meg, nagyon kérem, hogy erről a legszomorúbb esetről beszéljek. Hogy miért épen önnek mondom el, nagyságos asszonyom, ennek tudom okát adni. Mert ez nem pillanatnyi hangulat, nem kérem, ha talán ennek gondolá mert hiszen idegen vagyok, kérem, ön előtt... Parancsoljon kérem helyet foglalni!...

Olyan határozottsággal kérte Emmát, hogy az asszony leült a karosszékbe és még mosolygott is hozzá. Nem tessék nekem ez a helyzet, gondolta, jó lenne elmenni! Kár volt idejönni; nem értem, miért engedtem a hívásának; ha legalább a kisleány jönne! Minek hallgassam ezt az embert, úgy is tudom, hogy mit fog mondani.

— Bánt, hogy ön, asszonyom, nem ismer, és én föltettem magamban, hogy, a mennyire lehet, megmutatkozom ön előtt, milyen vagyok, ki vagyok. Ez, ugyebár, nagyfokú szerényletlenség, de nem tudom lebírn magamban ezt a vágyat és esését... nagyon szépen kérem, ne vegye rossz néven...

— Ön sem ismer engem! És talán én is elmondjam életem szomoró vagy vidám történetét cserébe? És akkor talán ismerni fog?

— Ó, bocsánatot kérek, asszonyom, én önt ismerem. Ugy ismerem, mintha az édes testvérem lenne, mintha a szemem láttára nőtt volna fel, mintha részese lettem volna az ön életének. Ugy ismerem! Most rám néz, kíváncsian... Az én jó állati ösztönömmel ismerem! Tudom, hogy önhöz szólhatok, a hogyan nem szóltam soha életemben senki fiához... s ön nagy jót tesz velem, ha lesz olyan kegyes és meghallgat!

Bolond, gondolta Emma, kétségtelenül bolond. Szegény figura! És a beszédjé! az a

vad vágató szófalka, mely kirohan a szájából, száguld s egyszerre csak megtorpan és nem tud tovább. S hogy erőlködik! És az apró szavak folytonos ismétlése! Nyugtalanító ember. Mit akar tőlem?!

— Nem tudom, valóban rám tartozik-e, a mit mondani akar...

— Csak önre, nagyságos asszonyom, csak önre!

— Nem hiszem...

— Megértő jóságához kell eszednem, mielőtt tovább beszélek. Mert lehetséges, hogy ön úgy fogná fel a dolgot, hogy én hogyan-hogyén-hogyén... ő, ki se mondhatom, mennyire fájna, ha félreértene...

— Egyáltalában nem értem, — mondotta Emma halkán, szeliden, a türelme jöleső hangján. Csak jönne valaki! Kopognak?... Száz apró ujjával az eső kopogott az ablaktáblán.

— Kegyeskedjék hozzám egy kis türelme mel lenni, igazán nem könnyű... Ma délután, kérem, a kávéházba mentem és ezzel igenis célom volt. Így talán meg tudom érteni magamat. Azt gondoltam, bizonyosan talállok ott színészeket, mert a művész urak itt a vidéken mégsem zárkóztak annyira, mint teszem azt a fővárosban, ugyebár. Egy ismerősömmel ültek egy asztalnál, a ki bemutatott az uraknak, én már bizony nem is tudom, hogy kikhez volt szerencsém, de hiszen ez egészen mindegy.

Magasra vont szemöldökkel nézett Emma Borbáthra: Hát ebből mi lesz?!

— Hamarosan nagy beszélgetésbe kezdünk és beszélünk mindenféléről, s ekkor ügyesen, észrevétlenül szóba hoztam önt, nagyságos asszonyom, s elértem, hogy a színész urak önről beszéljenek.

Erre Emma fölegyenesedett.

— Ó, most igazán összetett kézzel kérem, kegyeskedjék elhinni, hogy mindezt nagyon ügyesen, szavamra mondom: észrevétlenül csináltam! Ők nem is sejtették, becsület istenemre mondom! hogy engedelmeskednek az akaratomnak. Érték én ehhez, ügyvéd vagyok, s különben is tudom, hogyan kell az emberek beszédét hol erre, hol arra terelni, igazán értek ehhez!

— Mit akart rólam megtudni?! — Megértett Emma hangján, hogy ő haragos.

— Nem vezetett sértő vagy bántó szándék, esküszöm!...

— És ha tudni akart bármit is, miért nem kérdezett meg engem? miért nem jött hozzám, nyíltan, egyenesen?!

— Nem... nem föltett szándékkal történt, hirtelen támadt ötletnek engedelmessékedtem, a mikor bementem a kávéházba. És esésés hogy mit tudtam meg...? a mit eddig is éreztem, a miről eddig is meg voltam győződve, megtudtam hogy én hogyan... hogy ön egy szent. (Folytatása következik.)

GÖNDÖR FERENCZ.

AZ ÉLET JOGA.

A poéták mindig és mindenben előtte jártak a tudósnak. Marx a maga nagyszerű, a dimenzióban, átfogó erejében óriási elképzelő képességével poétának is igen jelentékeny. De lényegében annak, a minek örökre érvényes képe, egy új világ egész alaprajztervét megalkotta, megelőzte egy ismeretlen keleti poéta. Az a névtelen, a kinek agyában az örökéletű mese megszületett a vándorral, a ki elindult, hogy egy boldog ember ingét megkeresse. Bejárta az egész világot és hunyó életének lemenő napja már megöszült fürteire sütött, mikor végre megtalálta nem azt, a mit, hanem azt, a kit keresett. Az első boldog embert. Egy fiatal síhedert. Ennek a boldog embernek azonban annyira nem volt semmije, hogy még inge se volt neki.

A tanulság, a mely a kis keleti mesének az örök élet lelkét adta, ugyanaz, a mely egy megvalósuló új világ törekvésének és tervének forrása. Elég ahhoz, hogy profétai, apostoli, mártirjai, hősei és hadseregei támadjanak. Daudet mondása, hogy a pénz története az emberiség tragédiájának története, igazságának érvényében marad, ha így újul is: a tulajdon története az emberiség tragédiájának története. És a tulajdon bizonyára az ingnél kezdődik, a melylyel az ember meztelen testét elfűdi. A pénz, a legkezelhetőbb csereanyag a halmozódó tulajdon fejlődése folyamán, mint kényelmi eszköz lopja be magát abba a tragikus evolúcióba, a mely a legborzalmasabb egyenlenségek kegyetlen káoszát teszi meg világszerte és az emberiség e kikísértésének logikus kikövetkeztése, hogy az eszközből cél lesz, forrása és gyümölcse minden elkápráztatott és igába hajtott törekvésnek.

A tragikus elhajlás után, a melyben a

tulajdon megjelenése, az ember sorsát vetette, ennek így kellett következnie. Az életcél megfogalmazása, az emberi elme legnagyobb és legkritikább alkotása. A vágy a boldogság, vagyis az élet igazi, méltó tartalma után benne van, sóhajt és nyugtalanodik mindnyájunkban. A milliók béklyókat érznek kezükön, lábukon, lelkükön, gondolatukon és folszabados után sóvárognak. De évezredek sorsa tanítja, hogy semmi se oly rejtett, annyira titok a milliók szemének, mint a legelemből és legtermészetesebb igazságok. Ezek az igazságok olyanok, mint a nap, a melynek fényét és áldását mindnyájan érezzük, de a szemünk gyenge ahhoz, hogy kutató nézéssel bele tudjunk tekinteni. Évszázadok mulnak el és milliók enyésznek sirba, a míg az időnek és az emberiségnek akad egy kiválasztottja, a kinek szeme elég erős, hogy bele tudjon nézni a legnagyobb igazságok fényébe és látván, hirdetni tudja azt, a mit látott.

Nem emlékszem a tudós nevére, a ki fölállította a tételt, hogy ismeretlen világrészek nem voltak, csak elfelejtett világrészek, a melyekkel a kapcsolat megszűnt. De hogy ez a megszűnt kapcsolat valamikor igenis létezett, az kétségtelenül bebizonyítható. Fölfedezni majdnem csak annyi, mint visszaemlékezni, ha ezt az értelmi megmozdulást nemzedékek vagy évszázadok egész sora választja is el az eredőjétől. A külön egy alfafa birtoka, a tulajdon, mint az ördög kísértő ereje szerepel a Paradicsom legendájában, a melynek az első emberpár nem a gazdája volt, hanem az élvezője. A legenda nagyon régi, tehát a kikísértés is, a mely az embert a legtermészetesebb élet útjáról a tulajdonért való verejtékes és véres harc mezejére térítette, szintén igen-regen történet. És felejteti az emberiség éppen olyan csodálatosan tud, mint kitalálni.

Mert az elfelejtetés apparátusa hatalmas. Ne tévesztjük szem elől: az érdek legtermészetesebb földje az, a mely alatt egy sirba dugott igazság van eltemetve. A czéllá hatalmasodott csereeszköznek: Pénz ő fellegének busásan módjában állott, hogy minden energiát, vágyat, törekvést maga felé, koncentrálnon, mert hiszen magába koncentrálna minden vágy és törekvés kielégítésének a hatalmát. Egy olyan társadalmi világberendezésben, a melyben pénzért minden kapható és csak a pénz az, a miért minden kapható, a legáltalánosabb tömeg-eszmény természetesen nem lehet más, mint minél többet a zsákba vagy a kamarába gyűjteni ebből a varázsszerből, a mely pótol minden munkát, képességet és egyéni kiváltságot. Hiszen egy enervált és hülye Krözus kincsei halmán heverésze hasonlíthatatlanul több javát kaphatja az életnek, mint egy verejtékes dolgozó Herkules vagy egy az örökkévalóságnak alkotó lángelme. Nem véresen torz dolog-e, hogy olyan elméknek, a kiknek a munkája nyomot hagyott az emberiség történetében, kis idióták lehetnek a Maecensái?

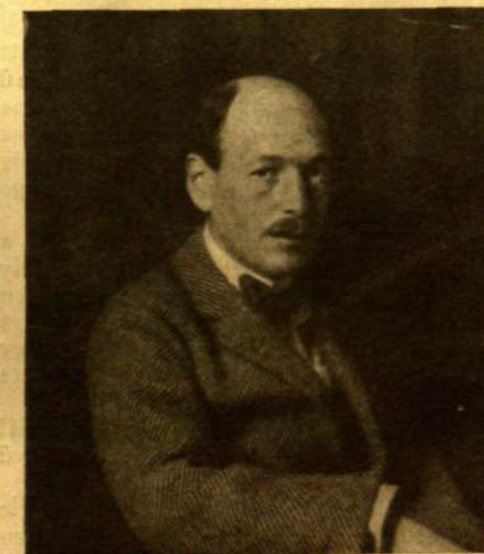
PÓK ÖDÖN.

A kapitalizálás első, ősigazságtalansága az élet értékének az emberi értékektől való függetlenítése. Ez nem kisebb dolog, mint a legjogosabb életcélok elrablása és elbitórolása. Mi se természetesebb, mint az, hogy a bitóroló igyekszik törvényesíteni a zsákmanyt egy oly világrend kialakításával, a mely jognak teszi meg a neki hasznosat, erénynek minden olyan tulajdonságot, a mely őt szolgálja és bűnnek, szentségtörésnek bélyegzi, a mi rá veszedelmet hozhat. Az érdek csontvázát intézmények és kultuszok özőnével borítja, a melyek állandó toborzószervei a maga világrendje védőrségének. Minden hadsereg az övé és minden szentté avatott: prédikált és énekelte telhetetlenség az ő pánczéjára.

A forradalom — revízió. Kutatás az ember igazsága után, a mely keserves vándorlása sok évszázados útján valahol elveszett. Mennél gyökeresebb ez a kutatás, annál mélyebbre kell nyulnia és mennél mélyebbre nyul, annál erősebben rázkódtatja meg ezt a társadalmat, a melynek rendje az elveszett kincs: a milliók boldogságának sirja vagy befalazása volt. Nem csoda, ha a grandiózus művelet a maga cselekvése pillanatában riadába ejt még olyanokat is, a kikkel a legnagyobb jótétemény, mert eredményében az igazi, az elrabolt életük birtokába juttatja őket, akár rabslolgái, akár porkolábjai voltak a lelketlen kincseknek. De a forradalom munkája sürgősebb, mint az, hogy magyarz-gassa azt, a mit eredményei majd ugys mindenek számára érthetővé, sőt a legtermészetesebbé tesznek. Egy gonosz bálvány ledöntése folyik, a ki hogy milyen lelketlen erővel fojtogatta az emberek millióit, majd csak akkor értik meg és értik meg igazán, a mikor szabadon szívatják már az élet, az ember joga és méltósága szerint való élet levegőjét. Szigma.

MAGYAR LAJOS.

KÉRI PÁL.

A SAJTÓDIREKTÓRIUM TAGJAI.

FARAGÓ MIKLÓS.

GARBAI SÁNDOR A KORMÁNYZÓTANÁCS ELNÖKE A SZÉKELY KATONÁK KÖZT.

A SZOMSZÉDOK.

Elbeszélés. — Irta Kőrmendy Viktor.

I.

A két csipkefüggönyös ablak egymás mellett nézett le a Flórián-térre. A tér fölött lágy tavaszi délután mosolygott, az áprilisi nap mohón itta a kövezet sarát és megcsókolta a muskátlit a Flórián-tér házain. A két csipkefüggönyös ablak közül csak az egyikben nyílt muskáti, a másikban büszke dáliák pompáztak szeszélyes színpadi pózzal és az óbudai sváb asszonyok litániáról jövet szájtátva néztek föl a tarka virágokra.

— Tuat vont ti Lili, — mondták annak, a ki még nem tudta és libabőrös lett a hátuk attól, a mit melléje gondoltak.

Néha megesett, hogy Lili, a bronzhajú színővendék, vérpisongyolában kikönykölt a Flórián-térre és szelid jóakarattal élvezte a nép együgyű gyermekeinek életét. Ilyenkor a vénasszonyok nem mertek fölpillantani a dáliákra, lesitötték égszínké szemeiket és fáradt szívük ijedten kalapált fonnyadt keblük alatt.

— Klopt sei ter Jézasz! — mormolták ajtatosan maguk elé és jobban a hónuk alá szoritották az imakönyvüket.

Mert a bronzhajú Sió Lilinek nem jó híre volt a környéken. Gyakran jött haza automobilon Pestről és még többször ment át fiakeren a színházhoz, ahol — a Frau Reitmayer mesélte — kifestette az arcát, trikóba öltözött és nem szégyelt odaállni a sok ember elé. A Frau Reitmayer egyébként esküvel erősítette, hogy a Fräulein Lilinek rontó szeme van és azt veri meg a tekintetével, a kit akar. Az ő fiát is, a Franzl, (milyen szép gyerek volt az!) úgy verte meg a szemével nyolczvannegyben egy ballerina a Blau Kacz-ból és a fiú a Dúnába ugrott a hajógyárnál.

De most hiába ragyogott az április, hiába hozott ibolyaillatot a szél a Határhegy felől, a Lili ablaka zárva maradt. Pedig a vérpisongyola volt rajta és vágyott is a tiszta üde levegő után, de tanulnia kellett és komoly munka előtt állt. A Pesti Színház igazgatója, a ki egy idő óta nagyra tartotta a Lili tehetségét, neki osztotta a *Francziák Budapest* című víg operett szubrett-szerepét. Egy ábrándos szívű sas-utcai bakfist kellett játszania, a ki fehér leányszobája rejtékén regényes kalandokról álmodik és kineveti az apja főkönyvelőjének naiv, egyszerű szerelmét. Egyik ragyogó estélyükre a kegyes sors egy kreolarcú spahi-főhadnagyot vezérel és a villogó szemű, kőrszakállas dalia tüzesen udvarolni kezd a ház csillagának. És Afrika hőse az első

felvonás végén forró szerelmi vallomással borul a szende szűz elé és a tropikus hév e magával ragadó kábulatában az édes gyermek kibontja álmai színes szárnyát és önfelédten omlik a kakiszinű formaruhára. Nagyon érdekes volt a második felvonás is, a hol a spahi a Ferencz József-laktanyába szökteti szerelmét és ott a Sas-utca tündére mint modern Nebántsvirág mulat Dél fiaival, míg végre a harmadik felvonásban kiderül, hogy a spahi-főhadnagy nem más, mint a főkönyvelő, a ki ilyen ravasz fondorlattal bizonyította be akadályt nem ismerő szerelmét. A próbákon szenzációs sikert jósoltak a darabnak és a legfeketébb májú primadonna is kénytelen volt megvallani, hogy Sió Lili ennivalóan bájos a sas-utcai tündér szerepében.

Ilyen körülmények között egy ambiciózus, kezdő szubrett a legcsábítóbb tavaszi délután is otthon ül a zongora előtt és az új operett dalait tanulja. Ezt cselekedte Lili is, az átlagosnál több ambícióval, hiszen ez a szerep fogja megnyitni a karrierjét, ennek a sikerétől függ a szerződés. Ott ült vérpisongyolájában az idom-talan Bösendorfer előtt, melynek használatát a szobával együtt adta bérbe Forstingerné, a kinek lstenben boldogult férje egykor a timpanyt verte az Operában. A nyájjas özvegy a művészet iránt való lelkes rajongását és a Flórián-téri házat örökölte az urától és a két csipkefüggönyös — szobát legszívesebben művészelkeknek adta ki.

A Lili fehér ujjai hullámzó futásban siklottak végig a horpadt, sárga billentyűkön. Az első felvonás széles slágerdalát játszotta, melynek végén a bonvivant önfeléd csókkal öleli keblére a szubrettet. Fitos orra alatt ábrándos mosoly játszott, kissé pikáns ízű hangján bátran csengett a melódia. Az ária közepén azonban hirtelen abba hagyta az éneket, két kis keze az ölébe hullt és félig ijedten, félig haragosan nézett szét maga körül.

Mi ez? Zúzvaros hangok ütődtek a füléhez, valami furcsa zsiabongó kaos, mely hol bűgött, hol sikoltzott és egyre erősebben áradt keresztül a falon, éppen a zongora mellett. Tágranyit szemmel hallgatózott egy darabig, azután fölugrott és odaszorította arcát a hideg falhoz.

— Az ördögbe is, hiszen itt hegedül valaki! Türelmetlenül nyomta meg a csengetyű gombját és élbe ment a háziasszonyának.

— Mondja, drága Forstingerné, miféle csodaállat lakik itt a szomszédomban? Hiszen ez örület!

Forstinger mama felhúzta a bozontos szemöldökét és a húsos ajkát kerekre formálva, a szörnny elképedés hangján felelt:

— Ter Hear ta nébn? Na so was! Egy nagy művész van a Keve úr, a ki tegnap idejött lakni. Ein Konzertkünstler és nagyon szépen hegedül. Hearnz nur, most is milyen gyönyörűen játszik!

Odaát a Windsori víg nők pajkos indulója tombolt a Keve úr vonója alatt kiállhatatlan kétgyeides taktusokban és Lili riadtan fogta be a két fülét.

— Rémes! — sziszegte haragosan kivillanó gyöngyfogai között. — És ez az ember szabadon jár!

Forstingerné összecsapta a kezét.

— Aber, Fräulein Lili, rédnz nit so! Igazi művész úr a Herr von Keve, meinerzél! És micsoda finom, szép ember! Na, so was!

A derék asszonyosság komolyan megharagudott és zsörtölődve ment ki a szobából. Még az ajtót is mintha becsapta volna maga után. Lili, kis híjja, hogy valami csúnya gorombasággal nem válaszolt, de azután mégis lenyelte a mérgét és daczosan újra a zongorához ült.

— Még hogy igazi művész! — gondolta végtelen megvetéssel. — Ez a sarki kintornás! Hát akkor mi vagyok én a mimikámmal és a hangommal?

Az ajkára gögös, hideg mosoly ült és a következő pillanatban hatalmas erővel vágott bele a vén ládába. A rozoga hangszer panaszosan nyögött fel, de kénytelen volt eltérni a slágerdal bevezető akkordjait, a miket ezúttal fortissimo interpretált a két ideges kéz. Azután tele tudóval kezdett az érzéki áriába a nagyreményű szubrett és zengő dala diadalmasan némitotta el a Windsori víg nőket. A pattogó zene elhalkult odaát, egy darabig bátoratlanul még versenyezni próbált az énekkel, de csakhamar egészen csend lett a Keve úr szobájában. Lili győzött és büszke volt a sikerére.

Ereje tudatában végigénekelte a második strófát is és a refrénnel valóban remekelt. A fal felé fordult és előre nyújtott nyakkal, mintha csak a Keve úr dobhártyáját akarta volna inzultálni, áradtak az utolsó sorok ajkáról:

Sejteted-e, hogy annyi lány dalom
Érted fakadt szerelmes ajkamon? ...

Keve Kelemen, a Zeneakadémia kiművelési osztályának jeles növendéke nem sejtette, hanem biztosan tudta, hogy most pukkasztani akarják a falon túl és a mikor látta, hogy hiábavaló minden erőlködése, dühösen vágta tokjába a finom olasz hegedűjét. Egy kis ideig tehetetlen néma haraggal meredt a falra, azután — csengetett és elfojtott, remegő hangon kérdezte meg Forstingernét:

— Mondja, kérem, honnan szabadult el ez a sellő, aki odaát visít és veri a zongorát? A Szünyogszigetről vagy az óbudai hajógyárból?

Forstingerné elvörösödött. A sellő szót valami borzasztó becsületsértésnek gondolta és a háza jóhírét látta veszedelében. A két öklét a csipőjére vágta, a mikor válaszolt:

— Was für a Rédn isz téz? Nálam sohasem lakott sellő, az én férjem timpanyt játszott az Operaházban és őrnagy volt a veteránoknál. Itt nincs sellő és a Fräulein Lili egy művésznő a Pesti Színházban. Finom, elegáns művésznő és milyen szép! Die sellő sind ausgeschlossen! Na, so was!

Keve Kelemen nem engedte terrorizálni magát.

— Ezt nevezi ön művészetnek, asszonyom? Ezt az idétlen rikácsolást? Hiszen ennek a nőnek nincs egy ép hangja!

A szomszéd szobában éppen akkor csendült fel újra a refrén és Forstingerné szélesre húzta a száját a gyönyörűségtől.

— Passenz auf! Vi sén, vi entzückkend! Nagyon szép hangja van a Fräulein Lilinek, csak a Herr von Keve még nem szokta meg.

Az ének odaát egy elhibázott magas czében ért véget. Keve Kelemen megsemmisülten omlott egy karosszék mélyébe és az ég felé fordította a szemét.

— Hozza be a kávémat, Forstingerné, mi sohasem fogjuk egymást megérteni.

II.

Lili másnap korán ébredt a ragyogó réz-ágyban, a mely mellé Forstingerné habféléh horgolt kendővel letakart tálcán tette oda a párolgó teát és az ujságot. Először az ujság után nyúlt és a kezdő színésznek mohó érdeklődésével kutatta föl benne Thália rovatát.

— Nagyszerű! — kiáltott föl hangos örömmel, a mikor egy ötsoros hírben megtalálta a nevét. Meg volt írva, hogy a Pesti Színház egén új csillag támadt és hogy a reményteljes fiatal szubrettől minden jót várhat színpad és közönség egyaránt.

Otször olvasta el az öt sort és a mikor ötödször is a végére ért a nagyszerű hírnek, éles sikoltással ejtette a lapot égszínké selyem paplanára. Nem az öröm fékezhetetlen kitérése volt ez, hanem a meglepetésé, a melybe a harag íze is belevegyült. A következő híradás Keve Kelemen nevével kezdődött és arról szólt, hogy az ifjú titán önálló hangverseny keretében mutatja be művészetét a Zeneakadémiában és hogy a jövő Paganinijának ezt a debutjét óriás érdeklődés előzi meg.

— Hallatlan! — rebegte Lili elfehéredő ajakkal, miközben szeme tanácstalanul révedezett a szoba mennyezetén. Azután újra az ujság után nyúlt és miután még egyszer

A SZAVAZÓLAPOK KIÖSJTÁSA AZ ERNŐ-UTCZAI LISZTBIZOTTSÁGNÁL.

A 32-ES KATONÁK SZAVAZNAK A BAKÁCS-TÉRI BIZOTTSÁGNÁL.

elolvasta Keve Kelemen dicséretét, egy kigyótt megszegeyítő realitással sziszegte: — Szemtelenség!

Mert valóban hallatlan dolog, hogy egy ilyen vononyúzó, ilyen armer Musikant önálló hangversenynyel mer előállni, de hogy éppen azon az estén, ugyanabban az órában lépjen kontár tudásával a dobogóra, a mikor az operett-művészet régóta várt új istennője először mutatja meg magát profán arcok előtt, erre nincs elég erős kifejezés. Hát mit akar ez az ember? Mit képzelt ez az ember? Talán azt hiszi, hogy a műértő közönség elítélné a Zeneakadémiába megy szombatot és nem a Pesti Színházba? Milyen eltévelyedése az elmének, micsoda jámbor ostobaság! Lili szeretett volna hangosan fölkapzagni és már nevetésre nyílt a szája, de ebben a pillanatban a falon keresztül harsány hahota riasztotta meg, durva férfirőhej fagyasztotta ajkára a mosolyt.

A gúnyos kacagás eredetét nem volt nehéz kitalálni és Lili most már egy pillanattal sem tudott volna ágyban maradni. A reggelijét félretolta, kiugrott az égszínké paplan alól és egy negyedóra mulva már futott le a rozoga falépcsőn a Flórián-térre. Elsőnek akart érkezni a próbára és mialatt a villamosra várt, komoly, szent fogadalmak áradoztak a szívében.

— Nagy siker lesz! Győzelem, diadal,

SZAVAZÓ-LAPOK LEADÁSA.

A KERÜLETI MUNKÁS ÉS KATONATANÁCSOK VÁLASZTÁSA BUDAPESTEN ÁPRILIS 7-ÉN.

takarítással várhat. Most játszani fogok délig.

— Ja, ja, i versté, — mondta megértőn Forstinger mama, a ki aznap már elolvasta az ujságot a kávéja mellett. Mosolyogva húzta szét a csipkefüggőnyt az ablakon és jóakarató fejbólogatással csoszogott ki a konyhába.

Odakint kék volt az ég és a tavasz jóillatú csókja simogatta a muskátlik bársonyos levelet. Keve Kelemen a nyitott ablakhoz lépett és vágyó tekintettel a napot kereste maga fölött. De Phoebus akkor még a pesti oldalon hajította lángszekerét és sugarai csak a hegyoldalon omlottak el, mint valami óriás fehér palást. Néha egy-egy apró felhő úszott el a hegy fölött, ilyenkor árnyék szaladt végig a fehérségen, egymást kergetve, míg el nem veszték a barna háztetőkön. De Keve Kelemen csak a fényt látta a ragyogást és ujjongó szívvel kezdett újra játszani. Ott a nyitott ablaknál, mintha az egész világnak gyönyörűségét akart volna szerezni.

Lent a téren néha meg-megállt egy járókelő és Frau Reitmayer, a mikor élesztőért ment a Vörös kutyához, hosszasan elnézte az ablakban hajladozó virtuózt. A szemébe lógó hullámos haját bámulta meg leginkább és azon csodálkozott, hogy nem fárad el a karja az örökös rángatózásban.

— Die Forstinger hat wiederum a Tonkünstler, — motyogta fejszóvalva és még hazamenőben is visszánézett vagy háromszor az ablakra.

Keve Kelemen akkor is ott játszott még a muskátlik mögött, a mikor Sió Lili délből leszállt a villamosról a Flórián-téren. A bronzhajú tündér első pillantása az ablakra tévedt és rózsás arca egy árnyalattal pirosabb lett. Most látta először a szomszédját és hogy a vére gyorsabban keringett, abban az ösztönszerű gyűlölet mellett a meglepetésnek is volt némi része.

— Ez a czinczögő határozottan csinos fiú, — állapította meg, mialatt áthaladt a téren. — Jó alakja van és szép szeme és úgy látszik, öltözködni is tud.

Mielőtt a kapuhoz ért, még egyszer fölnézett az ablakra, de nyomban idegesen kapta félre a fejét. Az történt ugyanis, hogy Keve Kelemen ugyanabban a pillanatban leeresztette hegedűjét és kíváncsi pillantása végigfutott a lány alakján. Nem volt nehéz kitalálni, hogy a kapu felé siető, választékos eleganciával öltözött hölgy a Pesti Színház leendő starja. És a mikor a szemük egy pillanatra összevillant, a Flórián-téri Sarasate azt mondta magában:

— Nem is olyan csúnya ez a fruska! No, lám!... De énekelni azt nem tud szegényke!

Lili ekkor már a falépcsőn dobogott föl felé és félig sajnálkozó, félig gúnyos mosoly bujkált a szája körül:

— Milyen kár, hogy ez az ember hegedül! Forstinger mama egy negyedóra mulva pontosan bevitte az ebédet mind a két kosztosának, jó étvágyat kívánt nekik és a két csipkefüggőnyös szobában csak a tányérok és evőeszközök zenéje hallatszott. Azután az is elnemt. Lili a széles ottomán kopott párnái közé temette fejét és a holnaputáni nagy estéről álmodozott. Ugyanezt cselekedte Keve Kelemen is egy hűvös bőrdíványon, melyen a régi jó időkben Forstinger Venczel hortyogott, mielőtt az Operába indult volna a timpanyt verni.

III.

A premier lezajlott és vele egyidőben megvolt a koncert is a Zeneakadémiában. Az operett nagyon tetszett, a kritika nem győzte dicsérni az ötletes librettót és a dallamos zenét, de Sió Liliről szinte egyhangulag konstata, hogy művészete nem elég érett még az önálló szerepkörre, a játéka nem kiforrott, a hangja bizonytalan és hogy egyáltalában kár volt ilyen korán „kihozni” ezt a sok jóakarattal megáldott, tehetséges kezdőt, a ki, ha tanul még egy-néhány évig, egészen jól meg fogja állni a helyét a színpadon. A félelmes Bó Izor „afféle kékszemű gitánának” nevezte, „a kibben a túltengő temperamentum kizárja,

TOBORZÓ MENET GYÜLEKEZŐ HELYE A BUDAI LÁNCZHÍDFŐNÉL.

KÖZÖNSÉG A LÁNCZHÍDON A TOBORZÓ ÜNNEPEN.

NEMZETKÖZI VÖRÖS EZRED OROSZ ZÁSLÓALJA A TOBORZÓ MENETBEN.

BE A VÖRÖS HADSEREGBE! — Az április 6-iki vörös katona-napról.

SZÍNHÉZKÉK A TOBORZÓ ÜNNEPEN. KÖRMENDY KÁLMÁN, A BELVÁROSI SZÍNHÁZ MŰVÉSZE SZAVAL AZ OPERA ELŐTT.

TOBORZÓK A KÖRÖNDÖN.

FEDÁK SÁRI A TOBORZÓ ÜNNEPEN.

BE A VÖRÖS HADSEREGBE! — Az április 6-iki vörös katona-napról.

az arany középszer, mely e középfajú szubrett-partiban eleve megkívántatik.”

Sió Lili mind a két párnáját telesírta kék szeme harmatával vasárnap reggel, a mikor a kávéja mellé felszolgált kilencz ujságot végignézte. Ha csak egyetlen egy is írt volna valami kedveset róla, talán meg tudta volna vigasztalni, de így végtelen árvának és elhagyatottnak érezte magát. Hiába csittította Forstingerné, a ki maga is le volt sujtva és minden logikus kapcsolatot nélkül a boldogult urát emlegette:

— Ja... mein seliger Mann... Persze... persze... ja... ja...

De Lili rá sem hallgatott az öbégatására. Könnyes szeme merőn, mozdulatlanul tapadt az ujságcsomóra és most hirtelen egy vers jutott az eszébe, a mit valamikor régen, iskolásleány korában szavalt egyszer. Az ajka hangtalanul, gépiesen hadarta a sorokat, de egyet hangosan, fájdalmas hiteltelenséggel ismételt meg.

— «A kizajlott büfelhőkön szép szívárvány támad...»

Igen, szívárvány! De hol van az?... Megfordult és az ablak felé nézett. A csipkefüggőnyön túl kék ég mosolygott... Micsoda öröme lehetne még neki az életben?

Forstinger mama fölkel az ágy mellől és a bütykös kezével végigsimogatta a lány könnyes arcát.

— Mir scheint, a Hert von Keve csönget. Beviszem a reggelit. Nid weinen... nua nid weinen!

Keve Kelemen! Lilinek ma először jutott eszébe a szomszédja. Hiszen annak tegnap volt a koncertje... Lássuk csak!

Félve, óvatosan nyitotta ki az első ujságot, mely a kezébe akadt. Hamar megtalálta, a mit keresett. Szinte falta a hírt, mely beszámolt a hangversenyéről, és minden sor után derültebb lett az arca. Kezdetben csak szelid mosoly birkózott a könnyeivel, de mire a végére ért, már nevetett, kacagott mint a kis gyermek, ha cukorral engesztelik ki a büntetés után.

— Kitünő! Óriási! — mondta hangosan és tapsolni kezdett az ágyban. — Hát a szomszéd is megbukott! „A mai hangverseny-áradatban már nem csodálkozunk, ha dilettantizmussal találkozunk, de ennek a fiatalembernek a vállalkozása mégis meglepett bennünket. Technikai fogyatékoságai æquivalensek tonusának bántó lazaságával, melynek interpretáló potenciáját csak minusszal jelölhetjük.” Ezt Bó Izor írja... nagyszerű!... Forstingerné!... Forstinger mama, jöjjön csak!

De Forstinger mama nem jöhetett, mert éppen akkor vitte be Keve úr reggelijét. A mæstró ágya mellett őt ujság hevert a földön, a hatodikát összegyúrva a szoba tulsó sarkába dobta. Azt, a melyikbe Bó Izor írt.

Forstingerné némi aggodalommal közeledett Keve Kelemenhez. A tekintetében baljóslatú villámok tüzeit látta fellobogni, de mégis megnyugodott, látva, hogy a művész vonásai elsimulnak. Egy lapot nyújtott feleje Keve Kelemen.

— Olvasta?
Az asszony szomorúan, résztvevőn bólogatott.

— Igen.
— Azt is? — Keve Kelemen vad gyűlölettel mutatott a sarokba.

Forstingerné fölvette és kibontotta az összegyűrt ujságot.

— Ja... Aber téz hab i ned ferstandn... Keve Kelemen bánatosan mosolygott.

— Ez szép magától, Forstingerné. No és mit szól a Sió Lili dolgához?

— Sajnálom szegénykét... Armes Fräulein Lili! Milyen sok rosszat beszélnek róla, pedig most mindenki láthatja, hogy becsületes lány.

A timpanyta özvegye egy őszinte könnyet morzsolat szét a szeme szögletében és kiment.

Keve Kelemen elgondolkozott. Milyen igaza van ennek az asszonynak! Sió Lili nagyon becsületes lány lehet, hogy egy ujság sem írt róla jót.

Aznap egész délelőtt ez forgott az eszében.

VÖRÖS KATONÁK ÚTJA A KELETI PÁLYAUDVÁR FELÉ.

Tulajdonképpen egészen csinos kis hangja van neki — mondta magában. — Igaz, hogy nem erős és néha hamis, de Istenem, hiszen olyan fiatal még... És a szépsége sokat pótol. És még hozzá: becsületes!

Ebéd után sokáig pihent a bőrdíványon Keve Kelemen. A sok izgalom után mélyen elaludt. A timpanytárol álmodott a kiről neki is beszélt Forstingerné. Egy óriás dobot látott maga előtt és egy kövér óbudai svábot, a ki buzogányával lelkiismeretes pontossággal vágott bele a hangszerébe, valahányszor a karmester feléje intett. Csakis ennek a sajnálatos körülménynek volt tulajdonítható, hogy Keve Kelemen ezuttal hortyogott, harsányan és fáradhatatlanul, mint egy fűrés, úgy hogy Sió Lili a falon keresztül is meghallotta.

A bronzhajú tündér akkor már nyugodt volt és fogékony az élet apró komédiai iránt. Kíváncsian figyelt, a falon átszűrő furcsa neszre és a mikor meggyőződött róla, hogy azt Keve Kelemen légzésvérve okozzák, ellenállhatatlanul tört ki belőle a kacagás.

— Szegény fiú! No lám, ő is megvigasztalódott! Milyen boldogan alszik!

Lili sokáig hallgatta a hol erősödő, hol halkuló neszt és elmélázott. Kár — gondolta — hogy neki nem sikerült. Pedig azért nem is hegedül olyan rosszul az a fiú. Egy kicsit megérezik ugyan a játékán a kezdő, de hiszen alig több húsz évesnél! És határozottan csinos fiú!

A nap már lefelé sietett a Svábhegy fölé, de aranya még ott világított a Flórián-téri házakon. Lili elgondolkozva lépett a tarka dáliaik közé és kikönyökölt az ablakon. A következő pillanatban már szerette volna visszakapni a fejét, de elkésett. A muskátlis ablakból Keve Kelemen köszöntött rá. Meleg, férfias csengése volt a hangjának.

— Kezét csókolom...

— Jó napot, Keve úr...

Lili arca piros lett mint a pongyolája, mikor a szomszéd neve az ajkára tévedt.

— Nem késik el a színházból? — kérdezte a megbukott Paganini.

A lány fölkaczagott.

— Nem játszom, Keve úr... Még délelőtt lemondtam az előadást.

Keve Kelemen megértően bólintott. Egy hullámos fekete hajfűrt a homlokába szaladt.

— Jól tette, Lili nagysád.

Most ő pirult el, mikor a lány nevét ki-mondta.

Egy darabig hallgattak, azután újra a férfi szólalt meg:

— A sikerhez nem elég a tehetség, Lili nagysád.

A lány hálásan mosolygott.

— Nem, Keve úr, nem elég... Onnel is igaztalanul bánt a kritika.

Keve Kelemen megvetően legyintett a kezével.

— Nem törődöm vele, — mondta tompa, szomorú hangon. — Lili nagysád se törődjék vele!

Újra hallgattak. Odalent megélenkül a tér. Munkások siettek csoportosan hazafelé a gyárból, zsufozt villamos kocsik csilingeltek alattuk. A túlsó sarkon két öregasszony megállt és szájátva bámult föl rájuk. A nap tányérja a hegy mögé bukott.

— Gyönyörű este van, — mondta halkan a lány.

— Régen volt ilyen szép tavasz, Lili nagysád.

— Pompás lehet most sétálni a hegyekben...

— Tele van az erdő gyöngyvirággal. Nem jön le egy kicsit?

A lány elfogultan mosolygott.

— Hát, Istenem... Lemenjek?

— Jöjjön...

IV.

Az óbudai templom tornyában nyolczat vert az óra. Az égen már csillagok hunyorgattak a barna estében, a hold mélan világított egy kis kocsmá ajtaja elé, a honnan harmonikaszó hallatszott ki a terre. Az ajtóban Frau Reitmayer állt és a drágaságról panaszkodott egy fogatlan nébernek.

— Téz iz aber schrecklich — mondta méltatlankodással — az ember már egy kis bort sem engedhet meg magának. Milyen más világ volt régen... Gott im Himmel!

— Ja — selypítette a másik — mikor én fiatal asszony voltam...

Nem folytathatta tovább, mert Frau Reitmayer meglökte a karját és a túlsó sorra mutatott.

— Saunz! Die Lili...

Frau Reitmayernek jó szeme volt. A túlsó oldalon csakugyan Sió Lili ment Keve oldalán. A hegyek felől jöttek, az erdőből.

A lány fehérkeztyűs jobbkezeben gyöngyvirágbokrétát tartott és gyakran az ajkához emelte a virágot. A balkezét a férfi karjába fűzte. Tiszta, boldog nevetése áthalatszott a csendben.

— Was szágnsz! — kérdezte ég felé fordított szemmel Frau Reitmayer. — Ilyen erkölcstelen perszóna! Már ezt is megverte a szemével. Armer Kerl!

Nesztelenül tipegő lépteivel, átcsapott a fiatal pár mögé, hátha el leshet valamit a beszédjükből. És csakugyan a fülehez ért néhány mondat.

— Tudod, édes — mondta nagyon komolyan Keve Kelemen, — a nagybátyám

segédhivatali főigazgató a belügyben. Valami iktatói állást hamarosan kapok.

— Iktatni! Hiszen az szörnyű unalmas lehet. Mindig az az egyforma, monoton munka.

Keve Kelemen jobban magához szorította a lány karját.

— Nem is olyan unalmas, Lilikém. Képzeld csak el: egyik nap huszadikát iktat az ember, a másik nap már huszonegyedikét, harmadnap huszonkettedikét... Egy kis változatosság mindig akad...

Erre a bölcsességre már hangosan fölkaczagott a lány. A fejét oldalvást hajtotta és egy pajkos bronzfürt végigcizírogatta Keve Kelemen arcját.

— No jó, nem bánom, iktathatsz, de csak úgy, ha engem beprotezsálsz gépirónőnek.

Akkor már a kapu elé értek. Frau Reitmayer ostobán bámult az összesimuló pár után, de azt persze nem láthatta, hogy a falépcső fordulójában, a petróleumlámpa alatt a szubrett és a mästro megcsókolták egymást.

Odafönt Forstinger mama már kész volt a vacsorával, de a mikor külön-külön be akarta tálalni a friss borjúpörköltet, Keve Kelemen rászólt:

— Nekem is a Lili szobájában terítsen, Forstingerné.

— Igen, Forstinger mama, meghívtam Keve urat vacsorára, — magyarázta Lili.

Az asszonyág nagyot nézett és a férfi terítékét is odatette a lány asztalára. Akkor már a gyöngyvirág is ott mosolygott a fehér abrosz közepén.

Egy negyedóra mulva zongoraszót hallott belülről Forstingerné és becsoszogott a szobába a tányérokért. Sió Lili a zongoránál ült és kipirult arczelek, boldog lámpalázzal énekelte az első felvonás dalát:

Sejtetted-e, hogy annyi lány dalom
Érted fakadt szerelmes ajkamon?...

Keve Kelemen szomjasan itta az ének minden szavát, a szeme szerelmesen kísérte a finom ujjak játékát.

Az első strófa végén halk szóval azt mondta a lány a fiúnak:

— Hozd át, édes, a hegedűdet. Próbáljuk együtt...

Két perc mulva már duettben kezdték a második strófát a szerelmeseik. Zengett a dal és a zene a csipkefüggönyös szobában és Forstingerné szíve megtelt édes gyönyörűséggel. Természetesen a boldogult urára, gondolt, a szeme elhomályosult a könyvtől és a mikor kivitte a tányérokot, csendesen ingatta a fejét és boldog álmekodással motyogta:

— Na, so was!

SZELID SZEMEK.

Akkor lesz méltó élni e világban,

— Am ezt a kort még szörnyen messze látom —

Ha majd az ember szeme úgy ragyog,

Hogy mind azt mondja: „En szelid vagyok!

En nem kívánok eltiporni mást.

En gyűlölöm a gőgös elnyomást.

A lelke tiszta, ha kelek, ha fekszem,

S nem hatalomra: — jóságra töreksem!”

Méltó világunk akkor lesz nekünk.

Ha úgy megenyhül vad tekintetünk.

Mint viharos ború után az ég,

Az újra fényes, újra tiszta-kék.

Ha majd szemünk többé nem sujt, nem éget,

És nem lövell ki bosszút, büszkeséget,

Csak azt a vágyat, hogy nyomort ne lásson,

S mindig siessen könyörölni másón!...

Akkor lesz méltó ez a földi élet,

Ha durva dolyf, gonosz bűn semmivé lett

S leszáll közénk a béke szelleme.

Ha minden ember nagy, nyitott szeme

Olyan lesz, mint az ablak, melyen át

A vándor nyájas tűzhelyekre lát,

A hol mindenki boldog és örül

A lobogó világosság körül.

Ábrányi Emil.

HAJNAL ELŐTT.

Elbeszélés. — Irta Senki Pál.

Mikor Sós Pál a száldobosi állomáson le-mászott a vonat tetejéről s a síneken átbortorkálva a pályaudvarról kijutott a kocsi-útra, valahogy nagyon idegennek érezte magát az otthoni világban.

Az ég tele volt csillagokkal, az úton térdig ért a sár s az útmenti fák kopasz ágait rikkatta a novemberi szél, éppen úgy, mint három esztendővel ezelőtt, mikor a pápaszemes katonadoktor ítélete következtében Sós Pál, a ki életének negyvenkettedik esztendejéig csöndes, békeséges, templombajáró s újságokat nem olvasó paraszt volt, mint B. osztálybeli népfőlkelő, bevonult a regimenthez. Három esztendővel ezelőtt az útszéli fák keserves sóhajtásai között búcsúzott el az otthona felett ragyogó csillagoktól és az országút sarától a folytonos munkában megtörődött ember és most, hogy hazafelé tartott az országúton, szíve szerint igazában nem is örült annak, hogy épkézláb hazakerült.

Sós Pál úgy érezte, hogy belőle valahol valami elveszett, vagy hogy valami belepotta magát a lelkébe, a mi ezelőtt nem volt benne. Azzal egészen tisztában volt, hogy ámbár nem embernek való dolog egy heti gyaloglás után három napig a vonat tetején utazni, mégsem a fáradtság az oka annak, hogy nem tud a hazaérkezésének örülni. Ahogy a sáros úton baktatott a faluja felé, a gondolat is keresztlámpává vált a fején, hogy nem jobb lett volna-e, ha valahol ottmaradt volna Galiciában, a nagy földhányások alatt? Azok, a kik ott maradtak, elvégezték a dolgukat egészen s tulajdonképpen azoknak lesz nagyon nehéz az élet, a kiket a nagy forgószél gyökerestül kirántott a helyükből s meg-hentergetvén őket fagyban, sárban, forróságban, idegen országok szikláit és tengerei között ime most közönyösen és könyörtelenül visszasepri őket a régi helyükre. Sós Pál meg-megriádt magamagától és azzal próbált vigasztalódni, hogy talán azért kísértik ezek a gondolatok, mert még nem heverte ki egészen azt a történetet azzal a bizonyos gránáttal, mely másfél esztendővel ezelőtt úgy vágta a földhöz, hogy három hónapig feküdt a kórházban.

A vasúti állomástól jó másfél órát kellett gyalogolnia, míg beért a faluba, de azalatt a másfél óra alatt nem tudta megtalálni magában azt a régi embert, a ki lelkének nagy békességében mivélte a földet, a ki nem tudta, hogy mi az aszfalt, a villamos, a kávéház, a kórház, a fedezék s a Halál, a ki idegen népekről és városokról nem is álmodott, a ki a telefonról soha sem hallott s a ki repülni csak varjút és verebet látott,

A MARGITSZIGET ÜNNEPÉLYES ÁTADÁSA A PROLETÁRSÁGNAK.

EÖTVÖS LORÁND, A KIVÁLÓ TERMÉSZETTUDÓS, A PROLETÁRSÁG HALOTTJÁ. — A TEMETÉSI MENET ELINDULÁSA A NEMZETI MÚZEUMBÓL.

a mikor elhessegette őket a vetésről vagy a kazalról.

Mikor a szélső soron a falusi kutyák kötelességszerűen elkezdtek az ugatást, Sós Pál ezt úgy hallgatta, mintha valami idegen faluban valami idegent ugattak volna a kutyák. A Vad Péterék nevezetesen rekedt-hangú Bundás nevű kutyájának hangját hártározottan megismerte ugyan, de erről is az jutott az eszébe, hogy milyen furcsa dolog az, hogy minden másképp van a világon, csak a Bundás ugatása a régi. A saját portája előtt azonban új hang fogadta. A Bodri nyilván megdöglött s új kutyát szereztek; még pedig igen kis kutya lehetett ez, mikor ide került, mert még igen fiatalosan ugat.

■ Megkocogtatta az ablakot és beszólt:

— En vagyok. Megjöttem!

Mialatt az asszony odabenn feltápaszkodott s kijött az ajtót nyitni, Sós Pál arra gondolt, hogy milyen hazugsággal jött meg. Azt mondta „En vagyok”, pedig a ki megjött, nem ő volt, hanem egy idegen. Az a Sós Pál, a ki három esztendővel ezelőtt elment innen, jámbor paraszt volt, mert annak született s mert nem is gondolt arra, hogy más lehetne s máshol is és másképpen is élhetne. Ez a Sós Pál, a ki most bezörgött, nagy darabot! bejárt a világból: fényes

városok kápráztatták, koldus vidékek rombadőlt kalypbái szomorították s az élet nagy világosságait s bús, mély sötétségeit látta a szemével s a lelkével.

Az asszony csendes örömmel fogadta, fél-szezen megölelte, megcsókolta s egy kicsit sírt is.

— No jöjjön; majd én megyek elől, mert sötét van. Nincsen petróleum egy csöpp sem.

A sötét szoba hideg és elhasznált, savanyú levegője eleinte fojtogatta Sós Pálnak a torkát

— Hát a gyerek, meg a lány?

— A gyerek? Hát nem kapta meg a kártyát?

— A tavasz óta nem kaptam kártyát.

— Meghalt szegény lelkem, még májusban. Besorozták szegényt, de a tüdeje nem bírta ki a sok strapát s a vérhányásba belepusztult, Szegeden a kórházban.

Sós Pál némán hallgatva a gyászhirot, de megdöbbenés és igazi szomorúság nélkül. Talán jobb is, — gondolta — ha az ember tízenyolcz esztendő korában kerül a föld alá, mintha meglett ember korában kicsérélődik a lelke és elevenen pusztul el a föld felett. Mialatt a sovány, elszáradt asszony siránkozva mesélte a gyerek bús történetét, Sós Pálnak azon járt az esze, hogy vajjon hazaértek-e a százból a többiek, a kik akármire jártak, mindig csak haza gondoltak, az otthoniakról beszéltek s a kik az őrálláson, a fekete éjszakának rémítő csöndességében sem a világ dolgaira gondoltak, hanem arra, hogy milyen lehet a vetés otthon s hogy üszött, vagy bikaborjút ellettte a tehén? És arra gondolt, hogy vajjon életben találták-e minden családjaikat ezek, a kiknek lelke ablakán nem lopódzkodott be az a világosság, a mely ő előtte üressé, rideggé, reménytelenül szomorúvá, cél és tartalom nélkül valóvá tette a paraszti életet.

— Hát az Erzsi?

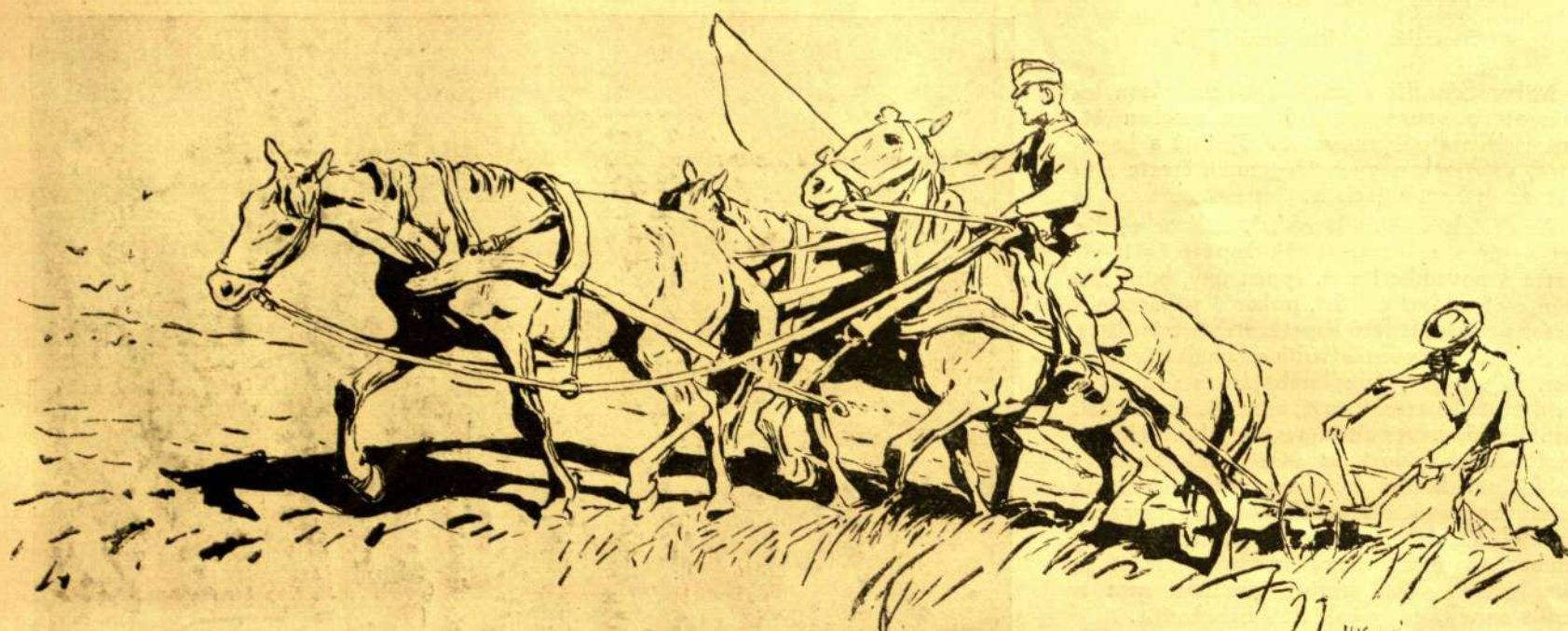
— Pesten van.

— Pesten?

— Eleintén én hordoztam fel a tojást, vaj-jat és más egyebet, mert nagyon jól fizettek, azután Erzsi járt be a városba. Eleinte minden héten kétszer, háromszor. Azután azt mondta, hogy valami jó uraságnak nagy fizetésért igen jó helyre kifogadták...

— Úgy?

Az asszony valami kitérést várt; azt hitte, az ura legalább is gyanakszik, hogy az Erzsi dolga nem egészen tiszta dolog. Ő maga sem tudott ugyan semmi bizonyosat, de ez a bizonytalanság tette előtte bizonyossá, hogy az Erzsi nem jó úton jár. Szinte jó,

NE MARADJON EGY TALPALATNYI FÖLD MEGMUNKÁLATLAN! — Juszkó Béla rajza.

esett volna az asszonynak túlesni ezen a nehéz kérdésen.

— Hát ez a Pest már olyan; a sok mozi, a táncz, a könnyebb élet, a pénzkeresés az viszi oda az embereket. Nem lehetett már vele bírni. A Szabóék leánya is ott van. Az én időmben azt sem tudtam, hogy merre van Pest, de ezek most mind utálják a falut és a paraszti munkát...

Sós Pál csak hallgatott. Az asszony azt gondolta, hogy urala nagyon fáradt.

— Hát pihenjen le kend, bizonyosan igen törődött.

Sós Pál lepihent, de nem tudott elaludni. A mint ott feküdt az ágyon, a sötétbe néző szemmel, észbe jutott, hogy három esztendővel ezelőtt, ha a napi munka végeztével fáradtan ledőlt, nyomban elaludt. Mostanában pedig mindig ezerféle dolog jár az eszébe. Egyszerre csak rámeredt annak a muszkának a szemére, a kit először hasbaszúrta, a legelső rohamnál. Azután arra gondolt, hogy milyen lehetett a nézése azoknak a soha nem látott embereknek, a kikre az árokból lövöldözött és a kiket az ő fegyvere küldött a halálba. Vajjon parasztek voltak-e azok is, otthon? Olyan parasztek, a kiktől azt hiszik a másféle emberek, hogy azok mind egyformák: egyforma a szokásuk, az eszük, a szívük, a vérük!...

Sós Pál megfordult az ágyon, mintha azt remélhette volna, hogy a gondolatok elmaradnak tőle, háta mögött. De nem lehet azoktól elfordulni, olyan nyugtalan nyüzsgőnek azok az ember fejében, mint a hangyák, ha esőt éreznek. Egyszerre csak itt van az Erzsi dolga. Hát az Erzsi is más lett. Azt is kitépte a háború gyökerestől a faluból. Bizonyosan elzúllott és rossz lány lett belőle. Három esztendővel ezelőtt megölte volna ezért és most nem tudja elítélni. Mikor az egész világ megveszett, nem csoda, ha Erzsi is megveszett. Talán nem is ő a hibás. Eddig békében aratott, tengerit tört, tollat fosztott, mosott, disznót etetett. Miért nem hagyta meg a világot a maga lelki békességében? Miért vitte őt olyan kísértésbe, a melynek nem lehet ellenállni? Hiszen ő maga is, a ki addig idegen asszony után sohasem vágyott, reszketett, mikor az a kékszemű, szőke ápoló-asszony a kórházban odaült az ágya mellé, megsimogatta a fejét és megfogta a kezét. Iszonyú kín volt az és iszonyú boldogság. Az életét odaadta volna egy csókjáért. És minden pénzt odaadta Lembergben annak a kövér utcai leánynak, a kivel, vérenek szilaj lobbogásában, két napig együtt élt valami lebuiban, a hol meleg volt, világosság volt és jó illatok voltak a szobában... Itten pedig hideg van, sötét van s az hallik, hogy a másik ágyon alvó elfonnyadt, beteges asszonynak sípol a tüdejé. Odakint a bús fekete éjszaka ráfeküdt az elalélt sovány

földekre, melyek keskeny szalagokra feldarabolva, szinte félve várják az embert, a ki viaskodni jön egy kis termésért, hogy meglegyen a mindennapi kenyér és az adó. A rideg istállóban fázósan szundikál a két gyöngye lovacska, melyekkel együtt kell húzni az igát az embernek, annak reménye nélkül, hogy láthatja még a fényes városok ragyogását, tengereknek és szikláknak csodálatosságait s mindazt, a mi világnak mondatik.

Sós Pál csütörtökön éjszaka érkezett haza: pénteken reggel, úgy hét óra tájban egy pesti lebuiban nagy sikoltással ijedt fel egy leány.

— Mit bögsz Erzsi!? — ripakodott rá az a másik leány, a kivel egy szobában aludt.

— Jaj lstenem, meghalt az apám!

— Menj a fenébe, látszik, hogy babonás paraszt vagy!

Teljesen érthető, hogy valaki dühös lesz, ha az átdorbézolt éjszaka után pihenéséből felriasztják, de azt gondolom, mégse lehet az ilyen megérzésre ráfogni, hogy csak parasztababona, mikor az állat is megérzi a halált. A Sós Pál kutyája, az, a melyik csütörtökön éjszaka, mikor Sós Pál hazaért, olyan fiatalosan ugatott, pénteken nem látta, hogy a gazdája még hajnalodás előtt bement a kamrába s egy pár perc múlva mégis elkezdett keservesen vonítani s vonított mindaddig, a míg az asszony fel nem ébredt s be nem ment a kamrába, a hol a gerendára felakasztva, csakugyan holtan találta a régi Sós Pál testében az új Sós Pált, a ki, mert a régi életét nem tudta ott folytatni, a hol három esztendővel ezelőtt elhagyta, az új élet útját pedig magára hagyottan nem tudta megtalálni, hát cselekedetre és türesre gyöngye lelkével, hajnal előtt elmenekült a más-világra.

VILÁGOSSÁG.

Regény.

Írta HENRY BARBUSSE.

I. Én.

A hét napjai mind hasonlóak egymáshoz, elejétől végig.

Este az ember hallja, hogy csendesen hetet üt az óra, majd azonnal utána viharosan megcsendül a harang. Bezárom a főkönyvet, letöröm és helyére teszem a tollat. Fölveszem a nyakvédőt kendőmet meg a kalapomat s egy pillantást vetek a tükörbe, a mely megmutatja arcom szabályos oválisát, csillogó hajamat és finom-bajuszomat (láthatják, több vagyok, mint munkás). Eloltom a lámpát, kilépek kis üvegfalas fülkémbe.

Keresztül megyek a kazán-termen, belesodródok a sűrű tömegbe, a mely fölött még visszhangzik a harangszó, a mely felszabadította őket. A sötét siető tömegben, a mely a folyosókon előrehalad és lefelé hőmpolyög a lépcsőn, mint valami felhő, néhány hang odakiált nekem menet közben: „Jó estét, Simon úr”, vagy kevésbé familiárisan: „Jó estét, Paulin úr”. Itt-ott felelek, sodródok a többiekkel együtt.

Odakinn, a kapu előtt, a mely a halvány horizontú síkságra nyílik, látni a gyár derékszögű és háromszögű formáit, mint valami gigantikus fekete díszleteket s a kialudt magas kéményt, a melyet most csak a leszálló éjjel felhője koszorúz. A nehézkes tömeg homályosan ragad magával. Az árnyékban egy csapat asszony várakozik a kapuval szemben levő fal lábához támaszkodva, látni halvány birka-arcukat. Félismerik egymást a tömegben, hajladozva és nevükön szólítgatva egymást. A párok gyorsan közelednek egymáshoz. Az ember elkíséri a szemével a munkások tömegeit, a mely az árny-szerű úton menekül.

A szabad mezőn vágott ólomszínű ösvény ez útját hosszában jelzik a sovány, kormos fák sorai, mint valami elfujt gyertyák, a távirdapóznák hosszú pókhálók, a bokrok vagy kerítések, a melyek olyanok, mint a bokrok csontváza. Néhány ház. Odafönn az ég egy csikja még halvány és sárga a ritkán beépített külváros felett, a mely felé a gyárból kiszabadult sáros tömeg kanyarog. A nyugati szél meglobogtatja a kékes, feketés és földszínű blúzokat, meglengeti a nyakak körül libegő vászon-szegélyeket, és az avas szagokat, belefúj láthatatlan és a sötétségbe elmerült arcainkba.

Itt-ott korcsmák hívják fel magukra a figyelmet. Az ajtaik csukva vannak, de az elejükön és az ajtók fölött az ablaktáblák mintha aranyból volnának. A korcsmák között alacsony, lakatlan, sivár ház-homlokzatok emelkednek, mások, romokban heverve léket ütnek az ég egy darabkája számára a lakóhelyeknek a sötét völgyén. Körülöttem mindenütt vásált lábak tompa dobpergéssel vonulnak a kemény földű úton, majd a kövezet kövein úgy csörögnek, mint a láncok. Lehajtott fővel megyek, nem hallok a lépésem kopogását, annyira belevegylök a többibe.

Mint minden este, mindenki siet. Azon a helyen, a hol a tintaszínű tájban egy nagy görbe fa kúzkodik, mintha lelke volna, hirtelen lefelé fordul az út, az ember lába előre süllyed. Odalenn látni Viviers pislogó tüzeit. Az emberek, a kiknek napja véget ért, ezek felé a földszint levő csillagok felé mennek; a remények hasonlókká válnak az estékben, ép úgy, mint a fáradtságok: mindnyájan egyformák vagyunk. Én is a magam

világossága felé megyek, mint a többiek mind és mint minden este.

Sokáig megyünk lefelé, aztán a lejtő ki-egyeneseedik, az út vízszintes lesz, mint egy folyam és kiszélesedve behatol a városba. Az öreg platánok lombozata között, a melyek még csupaszok ezen a március-végi napon, látni a térben fölemelkedő munkásházakat, fantasztikus sötét sakkablákat, a melyeken helyenként a világosság négyszögei vannak elszórva. Ezek a négyszögletes meredek falak elnyelik nyüzsgésünket. Az emberek, elszorva a fák szürkületi kolonnádjában, eltemetkeznek a lakásokban és a zsufolt szobákban: összecsendülnek a kapuk nyílásain, elmerülnek a házakban, aztán bizonytalan fényekké válnak.

Megyek tovább, körülvéve néhány társamtól, munkavezetőktől és hivatalnokoktól, mert a munkásokkal nem szoktam fraternizálni. Aztán kezek fogok velük és egyedül megyek tovább.

A járókelők sötétbe merülnek; a zárak zörgése és az ablakdeszkák csapkodása ritkább lesz; a házak bezárultak, az éjjeli város elhagyatott sivataggá lesz. Most már csak a saját léptemet hallok a földön.

Viviers két részre oszlik, mint bizonyára sok más város is; a gazdag városrész: a főutca, a hol a Grand-Café, a luxus-hotelek, a faragványokkal díszített házak, a templomok, majd a dombon a kastély. A másik rész az alsó város, a melyben én is lakom. Utczáinak hálózata a folytatása az útnak, a melyet a munkás-kaszárnyák szegélyeznek és a mely fölmegegy a gyár fensíkjaig. Ez az az út, a melyen hat év óta, mióta a Gozlan-czegnél alkalmazva vagyok, föl szoktam menni minden reggel és lemenni, mikor a napvilágunk vége. Még bele vagyok gyökeresze ebbe a városrészbe; szeretnék valamikor odalenn lakni. De a város két fele el van egymástól választva, mintha valami határvonal volna köztük, a mely mindig megvolt és mindig meg is lesz.

Rue Verte. Csak egy lámpással találkozom, majd egy szürke egérforma kis lánnyal, a ki kilép az árnyékból és megint elmerül benne, a nélkül, hogy látna engem, mint valami bábút szorongat a mellére egy három kilós kenyert, a melyért küldték. A rue de l'Étape: az én utczám. A felhomályban a borbély üzlete be van népesítve erősen megvilágított mozgással, a melynek silhuetjei az izzadt ablak ellenzőjén láthatók. Az át-tetsző ajtó, bevett fölírásával, kinyílik abban a pillanatban, a mikor arra megyek és a járó-

GYERMEKEK A FÜRDŐ MEDENCZÉJÉBEN.

kelőket zörgésével hívogató borbélytányér alatt, az illatos fény zuhatagával együtt, megjelenik mgaa Justin Pocard úr; búcsút vesz egy vendégtől és ez alkalommal mond néhány szót; volt annyi időm, hogy lássam a vendéget, a mint meggyőzve igent int a fejével és Pocard úr, az orakulum a tenyerével simogatja örökké friss szőke szakállát.

Körüljáróm a repedezett, girbe-gurba, poros falu, betömött és helyenként törött ablakú egykori bádógos-műhelyt. Néhány lépéssel odább, nem messze, mintha a kis Antoinette gyermeki árnyékát pillantottam volna meg, a kinek beteg a szeme és nem tudja meggyógyítani, de nem vagyok benne eléggé bizonyos, hogy odamenjek; belepek tehát udvaromba, mint minden este.

Crillon úr, az udvar végében levő bódéja ajtajánál, a hol egész nap megátalkodottan dolgozik aprólékos munkáin, minden este elémbe áll, mint valami korlát. Láttomra a derék óriás bölint borotvált nagy arcával, a mely fölött négyszögletes sapkát visel s a melyet roppant nagy orr és hatalmas fülek tagolnak. Megütögeti deszka-keményességű bőrkötenyét. Kivezet az utca szélére, hogy

hátall állók a kapu-bálványok és mély hangon, forró meggyőződéssel mondja:

— Ez a Pétrarque igazán haszontalan fráter. Leveszi sipkáját és borzas fejének erősebb bogatásával folytatja:

— Kijavítottam a pénztárczáját, mert elromlott. Belekerült harmincz centimeomba. Az ilyen munka drága ám. Nos, és mikor benyitottam hozzá, hogy beszélgessek vele a varrógépéről, a mely érdekelt és a melynek nem tudja hasznát venni, egyszerre csak úgy tett, mintha átlátszó volna.

Beszél nekem Tromson ostoba nagyözöléséről, nem különben Bécret úr magaviseletéről, a ki ugyan igen tiszteltreméltó ember, de visszaélt az ő bizalmával, a mikor valami reparaúra munkáért egy olyan kést adott neki cserébe a mely elvág „mindent, a mit lát”. Aztán ezt mondja:

— Én nem vagyok gazdag, de lelkiismeretes ember vagyok. Ha mindenféle üzleteket csinállok, azért csinálom, mert az apám is ezt tette, meg az ő apja is. Vannak, a kik messzire eltávolodnak, igen. De nekem ez nem kenyeren. Én azt teszem, a mit teszek.

Hirtelen hangos dobogás támad és sok-sorozódik az utczán és egy alak merül elő, a mely neki-nekiindulva jön felénk, bizonytalanul egyensúlyozva magát, önmagába kapaszkodva és valami felsőbb erőttől mozgatva. Brisbille a kovács ez, részeg, mint rendszeren.

Láttunkra Brisbille kiáltozni kezd. Mikor velünk egy irányba jut, habozni kezd, majd mint a kit váratlan eszme kapott meg, talpával dobogva megáll a kövezeten, viharos tekintettel. Szemével méri a gyalogjáró magasságát; de nagy erőfeszítéssel elnyeli, a mit mondani akart és tovább megy dülöngézve, piros foltos arccal. Szaglik a gyűlölettel és a bortól.

— Ez az anarchista! — mondja Crillon morodva. — Visszataszító eszmék, ugye?

— Ah, ki fog megszabadítani tőle és alkoholistá társaitól! — teszi hozzá kezét nyújtva nekem. — Viszontlátásra... Váltig mondogatom ezt a községi tanácsban. Ezt szoktam mondani: „fúlón kell fogni ezt a forradalmár bandát, a mint a legkisebb mértékben is megszégik a részegesen illi törvényeket”. Bizony így! De hát a tanácsban szeretnének rendet csinálni, de ha arról van szó, hogy meg is csináljuk, akkor elpárolognak.

A derék ember most már dühös. Ut egyet a levegőbe nagy öklével, a mely olyan, mint egy furcsa formájú szerszám. Abba az irányba mutat, a merre Brisbille csetlik-botlik, támo-lyogva az árnyékban.

— Ilyenek ezek a szocialisták, — mondja. — A felséges nép, a mely a lábán sem tud meg-

PIHENŐ A FÜRDŐ UTÁN

PROLETARGYERMEKEK FÜRDÉSE A VÁROSLIGETI SZÉCHENYI-FÜRDŐBEN.

CZÍPŐTISZTÍTÓ EGY UTCASARKON.

állani. Ha én üzleteket csinállok is, azért a nyugalom és a rend embere vagyok. Viszontlátásra, viszontlátásra! Hogy van Joséphine néni? Én a nyugalom, a szabadság és a rend embere vagyok. Ezért nem akartam beállni az ő bandájukba. Az imént látam szaladni, olyan frissen, mint egy fiatal leány.

— Visszamegy a bódéjába. De nem. Még egyszer megfordul és visszazólit engem. Rejtelmesen int nekem.

— Tudja, hogy megjöttek mind, odaát a kastélyban?

A tiszteletlőt elhalkul a hangja: tele van a kastélybelieknek a képével és mikor elvált tőlem, ösztönszerűleg nagyot hajlik.

A bódéja keskeny üvegkaltka, a mely családian hozzátapad a mi házukhoz. Belsejében látom Crillon erős, rusztikus alakját, a mint mindenféle lim-lomok halmaza előtt áll, a melyek felett egy lámpa függ. A fény, a mely így megvilágítja a szerszámok halmazát, valamint a falon függő tárgyakat, aranyos díszsel vonja be ennek a bölcsnek az alakját, a ki apró üzleteket csinál, mint az apja és a nagyapja, minden gyűlölködő bosszúállástól és irigységtől szűz lélekkel.

Feljutottam a lépcsőn és benyitok szürke ajtóknak, a melyen nincs semmi dísz, csak a kulcslyuk foglalata. Az ajtó nyikorogva nyílik, majd utat enged nekem a sötét korridor, a mely valamikor ki volt kövezeve, de az emberi lábak lassanként elporlasztották köveit és gyalogösvénynyé változtatták. Fejemmel nekiütődöm a falra akasztott lámpának, a mely ki van aludva és petróleumtól bűzlik. Az ember sohasem látja ezt a lámpát, mindig nekiütődik.

Ebben a pillanatban, bár eddig ugyancsak siettem, magam sem tudom miért, megérkezemkor, mint minden este, egy kis homályos kelletlenséget érek.

Belépek abba a helyiségbe, a mely konyhánkul és ebédlőnkül szolgál és a hol a néni az ágyban fekszik. Ez a szoba csaknem teljes homályba van merülve.

— Jó estét, néni.
Egy sóhajítás, majd zokogás kél az ágyból, a mely az ablak égi négyszöge előtt van felállítva.

Most eszembe jut, hogy reggel a reggelikávé után összevettem az öreg néniemmel. Így szokott az lenni hetenként kétszer-háromszor. Ma reggel egy bepiskolt ablak miatt történt a dolog. Kikelve magamból panaszainak szüntelen ömlésétől, egy gombra szót mondtam és bevágtam magam mögött az ajtót, mikor elmentem a dologra. A néni nyilván sírdogált egész nap. Táplálta bánatát és kérdőzött rajta, a míg a háztartással foglalkozott. Majd, a mint a nap lenyugodott, lefeküdt és eloltotta a lámpát, csak hogy táplálja és kimutassa bánatát.

Mikor beléptem, épen krumplit hámozott vaktában a sötétben; krumlik voltak elszórva mindenütt a padlón, az ember beléjük botlott és tompán gurultak a háztartási eszközök és rendetlenül elszórt ruhák egyvelegében. A mint belépek a néni zajos könyvekben tör ki.

Nem merve semmit szólni, leülök megszokott zúgomba.

Látok az ágy felett egy csúcsos és vászonba burkolt alakot, a mint silhouttejét ráveti a függönyre, a mely könnyedén beborítja az ablakot; olyan ez az alak, mintha a lepedőt valami bottal emelgetnék, mert Joséphine néniem maga a soványság.

A sötétben lassanként fölemeli szavát és elkezd sóhajtozni.

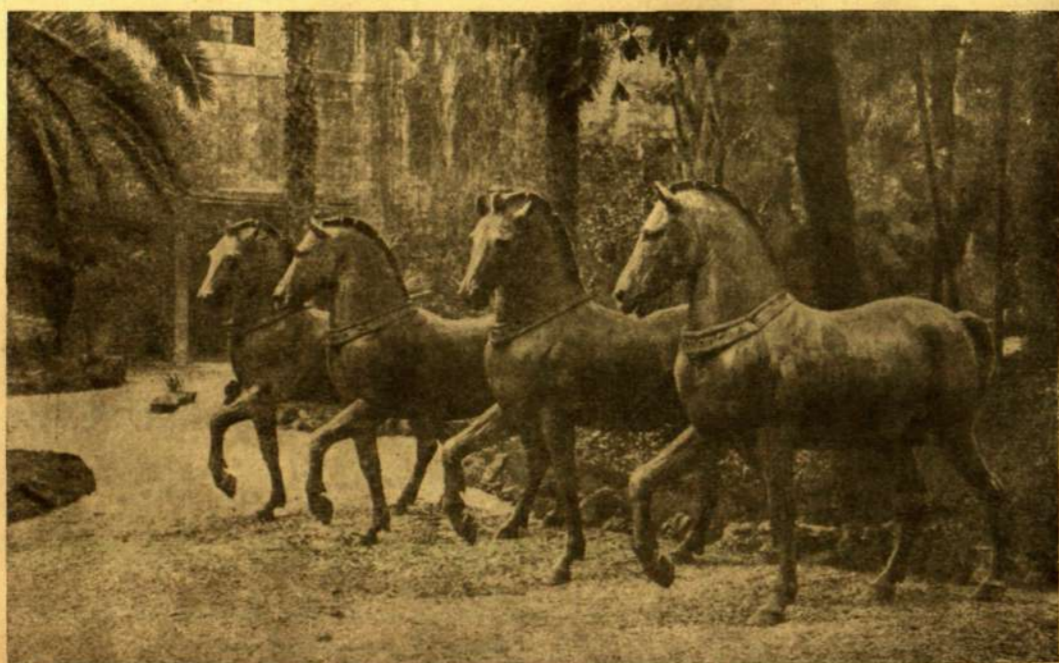
— Neked nincs szíved, igen, neked nincs szíved... Az a retentő szó, a melyet mondtál nekem... Azt mondtad: „ez a te bögésed!” Oh, az emberek nem tudják, mit kell miattad szenvednem! Oh, te gonosz! Te kocsis!

Szótlanul hallgatom a szoba sötétjében, a mint ezek a könyvtől ázott szavak ömlenek a színtelen párnán fekvő arczáról.
(Folytatása következik.)

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Világosság. Mai számunkban új regényt kezdünk közölni e czímen: *Henry Barbusse* műve, a *Tűz és A pokol* című világhírű regények szerzőjé. Barbusse az egyetlen igazán elsőrendű író azok között, a kiket a háború fölvetett: *A tűz*-ben ő adta a legnagyobb arányú, belső igazságban leggazdagabb képet az ember szenvedéséről a háborúban, művét világszerte úgy olvasták, mint revelációt, őt magát pedig a mai Európa vezérszellemé közé vették fel. Új regénye, melyet most kezdünk közölni, értékre semmivel sem alább való: hatalmas erővel, mely lírai átérzéssel s ábrázolásnak rendkívül dús és finom művészetével s forró szociális együttérzéssel mutatja be a béke és háború képeit, a mint azok a kis emberek életében tükröződnek. Barbusse a szó legnemesebb értelmében szocialista, az emberiség egyetemes szenvedésének átérzője, az eddigi társadalmi rend kíméletlen bírálója, a ki előtt az új, nemesebb és magasabbrendű ember ideálja ragyog. A mai Európa legnemesebb szellemének egyikével szerzünk olvasóinknak találkozót a *Világosság* közlésével.

Balalajka. Kádár Endrénének tudunkkal első regénye ez, a mely most megjelent. Meg kell mindjárt mondanunk: a legjobb modern magyar regények egyike, a mely íróját egyszerre legkiválóbb írónk sorába emeli. Nagyon kevés magyar író tud emberi alakokat és sorsokat olyan sokrétűen, komplikációkban annyira megvilágítva ábrázolni, a lelkekbe annyira elmélyedni, cselekvések, elhatározások, indulatok gyökereit olyan biztosan meglátni, az emberi gyöngeségekben, esendőségben olyan megértéssel és részvétellel meglátni azt, a mi szép, magasabbrendű és igazán emberi. Egy különös emberpár sorsát mondja el: a férfi orosz forradalmár, fantasztá, magában évődő, őstalajból kilépett és az új talajban gyökeret verni nem tudó, nosztalgiaiót gyötört,

A VELENCZEI SAN MARCO BAZILIKA LÓSZOBRAI, A MELYEKET A HÁBORÚ ALATT A LÉGI TÁMADÁSOK ELŐL RÓMÁBA SZÁLLÍTOTTAK, A RÓMAI PALASSO VENESIA KERTJÉBEN.

idegenekkel összhangolódni képtelen, — a nő francia, lénye gyökerében polgári, érzéki, felelősség-érzés nélküli, madár-szerűen kedves és együgyű. A két ember erendendő faji és egyéni inkompatibilitásából eredő surlódásai adják a regény témáját s ez az írónak kitűnő alkalmakat ad a lélektani komplikációk ábrázolására, a melyekben az író magasabbrendű írói művésze teljes erővel érvényesül. Különösen figyelemreméltó az a gyöngedség és megértés, a melylyel alakjait kezeli, — a regény embereségsé szívvél van írva s ez emberi sorsokkal való mély együttérzés diktálta.

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közelebbi napokban: *Eötvös Loránt*, a világhírű fizikus 71 éves korában, Budapestben. — *Dr. Edvi Illés Károly* volt ügyvéd, nyug. ügyész 76 éves korában, Budapestben. — *Ilhász Aladár*, a Magyarországnak hosszú éveken át volt helyettes szerkesztője, 63 éves korában. — *Dr. Hudacsék József* fővárosi orvos, 58 éves korában. — *Dr. Solt Albert* a magyar bőrbeszerzési részvénytársaság osztályvezetője, 42 éves korában — *König Henrik* földbirtokos 78 éves korában, Tardoskegyden.

Dr. Ferenczy Zoltán egyetemi tanár felesége szül. Hubay Aranka, Budapestben. — *Özv. Hollósy Gyuláné*, szül. Schneider Borbála Budapestben — *Záborszky Beláné* nyug. kassa oderbergi vasúti főfelügyelő neje, szül. Borbély Irén, Kassán.

A «VASÁRNAPI UJSÁG»

66-ik évfolyama.

A „*Vasárnapi Ujság*” a legrégibb magyar szépirodalmi és ismeretterjesztő képes hetilap évenként több mint 130 íven s több mint másfél ezer képpel, legjelesebb hazai írónk és művészeink közreműködésével jelen meg.

Előfizetési feltételeink:

A «*Vasárnapi Ujság*» negyedévre 12 korona, félévre 24 korona, egész évre 48 korona.

Az előfizetések a «*Vasárnapi Ujság*» kiadóhivatalába, Budapest, Egyetem-utca 4. szám küldendők.

KÉPTALÁNY.

A «*Vasárnapi Ujság*» 8-ik számában megjelent képtalány megfejtése: *A fájdalomnak nincs szava.*

Szerkesztőségi iroda: Budapest, IV., Vármege-u. 11.

FOGAK és teljes fogorok szápadás nélkül, a gyökerek állatváltása fölbelégs Specialista fog- és szájbetegségekben.

FOG -tömések, arany fogkoronák és aranyhítek tartása, sereglés- és aranytömések. tis évi jótállással.

FOG -huzás teljes érzéketlenséssel; hasznavehető, régi fogorokot átalakítók. Viddétek egy nap alatt kiültáztatok. — Mérsékelt árak.

Dr. HEGEDŰS JAKAB fogorvos, egyetemi orvosudor, Eisz Fővárosi Fogorvosi Intézet, Budapest, VII., Erzsébet-körút 44. sz. I. emelet.

MATTONI-FEL
GISSHÜBLER
természetes égvényes SAVANYŰVIZ

ROZSNYAY PEPSIN BORA.

Kellemes ízű, kiváló jó hatású szer **étvágytalanság, rendetlen emésztés és gyomorgyengeség** ellen.

Étkezés közben véve, megóv **a gyomor-terheléstől.** Egy üveg ára **6 kor. 50 fil.**

Kapható: minden gyógyszárban, valamint **ROZSNYAY MÁTYÁS** Arad, Szabadság-tér.

LOHR MÁRIA (KRONFUSZ)
A Tőváros első és legregibb cipke-főnök: Gyár és VIII. Baross-u. 85. Fűkök: II. Fő-utca 27. IV. Ezer-út 6. Kecskeméti-utca 14. V. Harmad-utca 4. VI. Teréz-körút 39. Andrassy-út 16. VIII. József-krt 2. Telefon: Jász. 2-37.

MEGJELENT!
A többtermelés könyve vagy **A kiscgazda tudománya** Irta: Alvinczy Mihály.

E könyv a magyar kiscgazdának akar utmutatója és vezetője lenni, rámutatva a többtermelés szükségességére és lehetőségére. Targyalja az okzerű gazdálkodás egyes ágait, első-sorban és legkimerítőbben a gazdasági növénytermelést és állattenyésztést. A mű terjedelme 512 oldal.

Ára 8 korona. Kapható: **LAMPEL R. könyvkereskedése (Wodianer F. és Fiai r.-l.-nél, Budapest, VI., Andrassy-út 21. és minden könyvkereskedésben.**

Új könyv!
SZABÓ ENDRE forradalmi versei
VILLÁMLÁSOK
Ára 10 % felárral 8 korona 80 fillér
A FRANKLIN-TÁRSULAT KIADÁSA. Kapható minden könyvkereskedésben.

A székszorulás legmaknesebb, legidősebb eseteit és az ezek által okozott vértörődési és emésztési zavarokat gyökeresen megszünteti a **biztos, teljes gőres és fájdalommentes, Állandó hatású, az emésztő utakat forrólével tisztító EGGÓ-tabletták.** Egy eredeti doboz ára 5 korona. Forgatók: **Török József** gyógyszár, Budapest, VI., Király-utca 12/33.

Megjelent a
LA HONGRIE REPUBLICAINE
(Quatrième année de la Revue France Hongroise)
Előfizetési ár egy évre 40 K, fél évre 20 K.
Előfizetéseket elfogad a szerkesztőség:
Budapest, IV., Semmelweis-u. 4.
(Blockner hirdetői iroda) és Szeged, Pallavicini-u. 5.

MARGIT-CRÈME

a főrangú bőrgyógyász kedvenc szépítő szere, az egész világon el van terjedve. Páratlan hatása szerencs és öszállítóságban rejlik, a bőr azonnal felvezi és kiváló hatása pár óra kfolyása alatt észlelhető. Mivel a Margit-crème utánozók és hamisítják, tessék eredeti védjeggyel ellátott dobozt elfogadni, mert csak ilyen készítményért vállal a készítő mindennemű felelősséget.

A Margit-crème ártalmatlan, zirtalan vegytiszta készítmény, a mely a külföldön nagy feltűnést keltett. — Ára kis tégely 4 K, nagy tégely 8 K. *Margit*-szappan 5.80 kor. *Margit*-poudre 3.- kor.

Gyártja: **FÖLDES KELEMEN** laboratoriuma, Aradon. Kapható minden gyógyszárban, illatszár- a drogas-üzletben.

Alapítva 1910-ben.
HALTENBERGER BÉLA, Kassa. Ruhafestés, vegytisztítás, gallértisztítás. A gyár teljes üzemben van. **Gyász esetben** ruhafestés feketére és egyenruhák tisztítása soronkívül.

Új könyv Ibsenről!
Czíme:
IBSEN HENRIK
Irta **RUBINYI MÓZES**
Tartalma: Az ember pályája. Az író pályája. Alakjai és problémái. Elődei és utódai. Ibsen és a magyar irodalom.

Érdekese, szépen megírt alapos munka. Hézagpótló mű, nélkülözhetetlen minden modern gondolkodású ember könyvtárában
A költő találó arczképével díszítve.
Ára 10% felárral 8 K 80 fillér
Kapható: **LAMPEL R. könyvkereskedése (Wodianer F. és Fiai) r.-l.-nél** Budapest, VI., Andrassy-út 21. sz. és minden könyvkereskedésben.

Hajnövesztő, amilyen még nem létezett.
Rövid idő alatt dús haját növeszt és megakadályozza a hajhullást, megóvja a korai őszülést és az ősz hajaknak eredeti színét visszahozza. Egy hónap alatt fényes eredmény. Ára 15 és 20 K. **BOTÁR Z. REGINA** kozmetikai műintézet.
Budapest, VII., Erzsébet-körút 34. I. em.
Aranyapolás, aranzsölés és villanymasszázs egész nap.

Szakértő **baromfitenyésztés** legjobban bevált **keltetőgépeinkkel** tömeges húst és tojást eredményez. Fő vagy mellék-felalkalmazású jövedelmező hasznos birtok. *Érdekes számommal 27. számú nagy árjegyzékünket 150 K értékű levelellyel beküldésére állandóan.*
Nickerl és Társa r.t. Belterjes gazdasági telepeket baromfitenyésztés részére. Budapest, V. Vilmos császár ut 62.

Fiatalos, üde arczbőrt várakozó elő 10 nap alatt és elávoit minden telthibát, ugymint milószert, pattanás, sárgafolt, ránc, orrvörösség, illakos, hervadt, pettyesbőrt, bőrt, a Dr. Kasperling-féle szőpő-asz. A kurzus egyszerű, otthon végezhető, minden telthibát nélkül. Befejtés után az arcbőr ragyogó egészségben, gyermekiféle tisztaságban pompázik. 1 üveg 15.- K. Diszkrét szállítási utánváltással. — Gyár: **KIVERTON & Co.** — Székiút hely: **GROSS ANTAL** Budapest, VIII., József-körút 23. (Földmél 1.)

Figyelem! Szőlőbirtokosok!
Mindenkori fedezze szükségletét „**CORDELIN**” szőlőkötöző papirspárgában 20 kilogrammos csomagokban póstán szállítható. Póstaí szállítás sokkal olcsóbb és biztosabb, mint a vasúti szállítás. Míg a közelet tart, kapható Cordelinwerke G. m. b. H. magyarországi aláírti irodájában, Budapest, V., Zoltán-utca 10. Telefon: 119-18. Sürgönyezim: „Cordelinwerke, Budapest, Zoltán-u. 10.”

Vadászsportot üzök figyelmébe ajánljuk a „**NIMRÓD**” KÉPES VADÁSZUJSÁG-ot Állandó melléklete „**A vadász**” című ebtényészeti szaklap. Mindkét lap gyönyörűen illusztrálva. Szerkeszti: lovag **KERPELY BÉLA.**

Előfizetési ár min két lapra:
egész évre 20 K és 10 K háborús pótdíj összesen 30 K
fél " 10 " 5 " " " " 15 "
negyed " 5 " 2.50 " " " " 7.50
Egyes szám ára 1.50 K.
Tessék mutatványszámot kérni.
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, IV., Egyetem-utca 4. szám.
(Franklin-Társulat.)

HIRDETÉSEK FELVÉTELNEK
BLOCKNER I. HIRDETŐIRODÁBAN
IV., SEMMELWEIS-UTCA 4. SZ.

Tanuljon tárogatót minden magyar!

A «Wagner»-féle tárogató-iskola nemcsak tárogatóra, hanem kottára is megtanít minden zenekedvelőt vagy kezdőt a legrövidebb időn belül. Ügyes példákkal magyarázza az iskola miként kell kottát olvasni és tárogatózni úgy, hogy tanítóra egyáltalán nincs szükség és mégis gyorsan tanulunk. A «Wagner»-féle tárogató-iskola gyönyörű magyar népdalokat, újabb magyar és régi kurucz dalokat tartalmaz, többek között:

Csillagfényes nyári éjjel,
Messze mentél, nagyon messze,
Cserebogár, sárga cserebogár,
Ha majd egyszer a síromon,
Vallomás,
Három hervadt rózsá,
Fürdik a holdvilág,
Kék nefelejts,

Ugy még sohasem volt,
Ocskai brigadéros,
Hoffmann meséiből,
Eredeti Rákóczi nóta,
Bordai a „Bank bán”-ból,
Bihari kesergője,
„Tosca” operából,
Zsindelyezik a kaszárnya,

Leszopom a jó bort, stb. stb

A «Wagner»-féle tárogató-iskola gyönyörű ábrákkal, nagy alakban, finom kivitelben, csekély 6 koronáért kapható minden papír-, könyv- és zeneműkereskedőnél, vagy a kiadónál

WAGNER

országszerte elismert elsőrendű magyar
hangszer- és beszélőgépek nagyáruháza

Budapest, VIII., József-körút 15. szám

Videki rendeléspél az összeg előre küldendő! Wagner-féle tárogatók 500 koronáig! Árjegyzék 50 fillér bélyeg ellenében bérmentve. Óvás! Figyeljen a «Wagner» névre, hogy máshoz be ne tévedjen.

17. SZÁM. 1919. (66. ÉVFOLYAM.)

SZÉPIRODALMI ÉS ISMERETTERJESZTŐ HETILAP.

BUDAPEST, ÁPRILIS HÓ 27.

Szerkesztési iroda: IV. Vármegye-utca 11.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.

Egyes szám
ára 1 Kor.

Előfizetési feltételek:

Egészévre — 48.— korona
Félévre — 24.— korona
Negyedévre — 12.— korona

Külföldi előfizetésekhez a postallag meg-
állapított viteldíj is csatolandó.

Rembrandt: Önarckép 1630-ból.

A MAGÁNGYŰJTEMÉNYEK SZOCIALIZÁLÁSA ÁLTAL A PROLETÁR-ÁLLAM KÖZTULAJDONÁBA VETT MŰKINCSEKBŐL.

